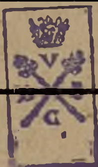

DZIENNIK ZARZĄDZEŃ I ROZKAZÓW

KOMENDY GŁÓWNEJ STRAŻY POŻARNYCH

Warszawa, dnia 2 stycznia 1960 r.

Nr 1—2

TREŚĆ:

ZARZĄDZENIA I ROZKAZY KOMENDY GŁÓWNEJ STRAŻY POŻARNYCH

1

ZARZĄDZENIE Nr 24/59
KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 31 grudnia 1959 r.

w sprawie wprowadzenia przepisów w zakresie szkolenia członków terenowych ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych

§ 1.

Na podstawie § 1 ust. 2 zarządzenia Nr 263/59 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 grudnia 1956 r. w sprawie ustalenia struktury organizacyjnej i zakresu szkolenia pożarniczego ustalam i wprowadzam do użytku służbowego:

1) instrukcję o organizacji szkolenia członków ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych, stanowiącą załącznik Nr 1,
2) regulamin organizacji kursów dla członków ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych, stanowiący załącznik Nr 2,
3) regulamin służby na kursach dla członków OSP, stanowiący załącznik Nr 3,
4) regulamin słuchacza na kursach dla członków OSP, stanowiący załącznik Nr 4.

§ 2.

Organizację szkolenia członków ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych w zakładach pracy określają odrębne przepisy.

§ 3.

Traci moc obowiązującą zarządzenie Nr 5/59 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 30 kwietnia 1959 r. w sprawie wprowadzenia tymczasowych przepisów w zakresie organizacji szkolenia członków ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych.

§ 4.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Komendant Główny: **R. Darczewski**

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Komendanta Głównego Straży Pożarnych Nr 24/59

INSTRUKCJA

o organizacji szkolenia członków terenowych ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych

I. RODZAJE I PODZIAŁ SZKOLENIA CZŁONKÓW TERENOWYCH OSP

1. Szkolenie członków terenowych ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych dzieli się na następujące rodzaje:

Lp.	Rodzaj szkolenia	Jednostka prowadząca szkolenie
1	2	3
	1. Szkolenie podstawowe	
1	Wyszkolenie I stopnia — strażaka ochotnika szeregowca	Ochotnicza (obowiązkowa) straż pożarna
2	Wyszkolenie II stopnia dowódcy sekcji OSP	Powiatowa Komenda Straży Pożarnych
3	Wyszkolenie III stopnia — naczelnika i zastępcy naczelnika OSP typu KR, KRM i KM	— „ —
4	Wyszkolenie IV stopnia — naczelnika i zastępcy naczelnika OSP typu S i naczelnika rejonu	Wojewódzka Komenda Straży Pożarnych
	2. Szkolenie specjalne	
5	Obsługi sprzętu motorowego OSP	— „ —
6	Radiooperatorów OSP i powiat. punktów alarmowo-dyspozycyjnych	— „ —
7	Kierowców OSP	— „ —
	3. Szkolenie uzupełniające	
8	Radiooperatorów OSP i P.P.A.D.	— „ —
9	Naczelników i zastępców naczelników OSP typu S i naczelników rejonów	— „ —
10	Naczelników i zastępców naczelników OSP typu KR, KRM i KM	Powiatowa Komenda Str. Poż
11	Strażaka ochotnika szeregowca	Ochotnicza (obowiązkowa) straż pożarna
12	Obsługi sprzętu motorowego OSP	Powiat. Kom. Str. Poż.
13	Dowódców sekcji OSP	— „ —

II. SZKOLENIE PODSTAWOWE

2. Cel szkolenia podstawowego.

Szkolenie podstawowe ma na celu fachowe przygotowanie strażaków i dowódców do pracy pożarniczej w ramach pełnionej w OSP funkcji, z wyjątkiem stanowisk, dla których przewidziane jest szkolenie specjalne.

3. Zakres szkolenia podstawowego.

1) szkolenie strażaka szeregowca OSP przygotowuje czynnych członków OSP do pracy w podziale bojowym sekcji w różnych warunkach jej działania oraz do uczestnictwa w przeciwpożarowych zespołach kontrolnych,
2) szkolenie w zakresie dowódcy sekcji przygotowuje kandydatów do prowadzenia szkolenia i dowodzenia jednostką bojową OSP w sile sekcji,
3) szkolenie naczelników ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych oraz ich zastępców przygotowuje ich do wykonywania zadań w zakresie ochrony przeciwpożarowej swoich osiedli oraz kierowania akcją ratowniczą na wypadek pożaru,
4) naczelnicy rejonowi winni być przygotowani do organizowania i prowadzenia szkolenia podstawowego i uzupełniającego OSP w rejonie oraz do dowodzenia większymi akcjami ratowniczo-gaśniczymi.

4. Obowiązek i kolejność szkolenia podstawowego.

Każdy strażak, dowódca względnie naczelnik powinien uzyskać wyszkolenie w stopniu odpowiadającym pełnionej przez niego w OSP funkcji. W razie nieuzyskania takiego wyszkolenia w terminie wyznaczonym przez powiatową komendę straży pożarnych z przyczyny nieusprawiedliwionej — zainteresowany nie może nadal pełnić swojej funkcji.

Szkolenie podstawowe rozpoczyna się od stopnia I.

Przyjęcie na kurs III lub IV stopnia jest uwarunkowane ukończeniem kursu II stopnia. W wyjątkowych wypadkach osoby nie posiadające wyszkolenia II stopnia mogą być przyjęte na kurs IV stopnia, jeżeli złożą z wynikiem pomyślnym egzamin kwalifikacyjny (z zakresu nauczania II stopnia).

5. Powoływanie do szkolenia podstawowego.

Wyszkolenie podstawowe powinien uzyskać każdy członek czynny ochotniczej lub obowiązkowej straży pożarnej. Kandydatów do szkolenia w zakresie stopni wyższych należy powoływać imiennie spośród ochotników przewidzianych do pełnienia funkcji dowódców sekcji, naczelników i zastępców naczelników OSP lub funkcje te pełniących.

Typowanie kandydatów do szkolenia należy do obowiązków naczelników i zarządów ochotniczych straży pożarnych.

III. SZKOLENIE SPECJALNE

6. Cel szkolenia specjalnego.

Szkolenie specjalne ma na celu fachowe przygotowanie funkcyjnych OSP do pracy pożarniczej w ramach funkcji, o których mowa w części I pkt. 2.

7. Obowiązek uzyskania wyszkolenia specjalnego.

Powierzenie strażakowi funkcji wymagającej specjalnego przygotowania może nastąpić dopiero po ukończeniu przez niego odpowiedniego wyszkolenia. Członkom OSP nie posiadającym takiego wyszkolenia funkcji specjalnej powierzać nie wolno.

8. Zakresy szkolenia specjalnego:

1) wyszkolenie w zakresie obsługi sprzętu motorowego przygotowuje mechaników OSP typu KRM, KM i S do obsługiwania sprzętu motorowego straży,
2) wyszkolenie radiooperatorów ma przygotować członków OSP typu S do właściwego obsługiwania sprzętu łączności radiowej, w który OSP została lub będzie wyposażona, oraz sprzętu łączności radiowej powiatowego punktu alarmowo-dyspozycyjnego,

3) wyszkolenie kierowcy OSP ma na celu uzupełnienie i podwyższenie kwalifikacji zawodowych kierowców OSP oraz przygotowanie ich do obsługiwania sprzętu motorowego straży. Szkolenie kierowcy OSP w części dotyczącej pojazdów mechanicznych prowadzi się w porozumieniu z P.Z. Mot.

IV. SZKOLENIE UZUPEŁNIAJĄCE

9. Cel szkolenia uzupełniającego.

Szkolenie uzupełniające ma na celu stałe rozszerzanie i utrwalanie wiadomości i umiejętności uzyskanych poprzednio na szkoleniu podstawowym i specjalnym.

10. Obowiązek szkolenia uzupełniającego.

Szkolenie uzupełniające winny prowadzić systematycznie wszystkie OSP, których członkowie uzyskali wyszkolenie podstawowe lub specjalne. Wszyscy dowódcy i funkcyjni, którzy ukończyli szkolenie podstawowe lub specjalne, winni być nie rzadziej niż co 2—3 lata powoływani do odbycia szkolenia uzupełniającego na kursie lub konferencji szkoleniowej. Członek straży, który mimo trzykrotnego wezwania nie stawi się do szkolenia uzupełniającego, może być na mocy rozkazu powiatowego komendanta straży pożarnych, a naczelnik na podstawie uchwały zarządu powiatowego związku OSP odwołany z pełnionej funkcji.

V. SZKOLENIE ZESPOŁOWE JEDNOSTEK

11. Cel szkolenia zespołowego jednostek.

Szkolenie zespołowe jednostek ma na celu systematyczne doskonalenie dowódców i strażaków OSP w zespołowych działaniach jednostek bojowych OSP oraz poznawanie przez jednostki OSP właściwości taktyczno-operacyjnych poszczególnych obiektów, odcinków pożarowych oraz całych miejscowości znajdujących się w rejonie działania OSP.

12. Obowiązek prowadzenia szkolenia zespołowego jednostek.

Szkolenie zespołowe jednostek organizują i przeprowadzają:

1) naczelnicy OSP,
2) naczelnicy rejonowi OSP,
3) powiatowi komendanci straży pożarnych lub upoważnieni przez nich pracownicy powiatowej komendy straży pożarnych.

Wszystkie ochotnicze i obowiązkowe straże pożarne są zobowiązane do szkolenia zespołowego jednostek i powinny je przeprowadzać nie rzadziej niż raz na kwartał.

VI. FORMY SZKOLENIA

13. Formy szkolenia pożarniczego.

Szkolenie pożarnicze może być prowadzone:

1) na zbiórkach szkoleniowych,
2) na konferencjach i odprawach,
3) na ćwiczeniach zespołowych jednostek,
4) na kursach nieskoszarowanych,
5) na kursach skoszarowanych.

Formę szkolenia ustala jednostka organizująca szkolenie.

14. Eksterniści.

We wszystkich zakresach szkolenia podstawowego i specjalnego członkowie OSP mogą kształcić się samodzielnie we własnym zakresie, a następnie stawać do egzaminów w charakterze eksternistów.

O dopuszczaniu do egzaminów decyduje jednostka organizująca szkolenie w danym zakresie.

Egzaminy eksternistyczne mogą być składane tylko przed komisjami egzaminacyjnymi powołanymi do przeprowadzenia egzaminów końcowych odnośnego szkolenia, przy czym egzamin obejmuje zarówno część teoretyczną, jak i praktyczną programu i musi być przeprowadzony szczególnie wnikliwie.

Złożenie z wynikiem pomyślnym egzaminu eksternistycznego stanowi podstawę do otrzymania świadectwa ukończenia danego rodzaju szkolenia pożarniczego.

15. Ruchome ośrodki szkoleniowe.

W celu zapewnienia kursom nieskoszarowanym niezbędnego wyposażenia, sprzętu i pomocy naukowych oraz instruktorów i wykładowców wojewódzkie i powiatowe komendy straży pożarnych tworzą ruchome ośrodki szkoleniowe.

VII. PROGRAMY SZKOLENIA

16. Zasady ustalania i układ programów szkolenia.

1) dla każdego rodzaju szkolenia przewidzianego niniejszą instrukcją obowiązują programy szkolenia,
2) programy szkolenia podstawowego i specjalnego ustala Komenda Główna Straży Pożarnych, wojewódzkie komendy straży pożarnych mogą dostosować programy szkolenia podstawowego i specjalnego do specyfiki terenu, nie zmieniając podstawowych założeń programu,
3) programy szkolenia uzupełniającego ustala wojewódzka komenda straży pożarnych.

   Programy te powinny zawierać:
   a) cel szkolenia,
   b) warunki przyjęcia kandydatów na szkolenie,
   c) określenie wiadomości i umiejętności, jakie ma uzyskać uczestnik szkolenia,
   d) czas trwania szkolenia i podział godzin przeznaczonych na poszczególne przedmioty nauczania,
   e) ogólne wskazówki metodyczne szkolenia,
   f) materiał nauczania opracowany w układzie lekcyjnym,
4) tematykę szkolenia zespołowego jednostek ustala wojewódzka komenda straży pożarnych w oparciu o wytyczne Komendy Głównej w tym zakresie.

VIII. WYKŁADOWCY I INSTRUKTORZY

17. Uprawnienia do prowadzenia szkolenia członków OSP.

Do przeprowadzania szkolenia podstawowego, specjalnego i uzupełniającego członków OSP uprawnieni są członkowie Korpusu Technicznego Pożarnictwa oraz członkowie OSP posiadający niezbędne przygotowanie fachowe, a mianowicie:

1) wykładowcami na kursach IV stopnia oraz na kursach specjalnych mogą być tylko oficerowie KTP, a w szczególnych przypadkach podoficerowie specjaliści w danym zakresie, np. kwalifikowani mechanicy i radiotechnicy,

2) wykładowcami na kursach II i III stopnia mogą być oficerowie i podoficerowie KTP posiadający niezbędne w stosunku do posiadanego stopnia kwalifikacje fachowe,
3) instruktorami na kursach dla członków OSP mogą być oficerowie i podoficerowie KTP oraz członkowie OSP posiadający długoletni staż pracy pożarniczej i wyszkolenie co najmniej III stopnia,
4) wykładowcami i instruktorami w szkoleniu I stopnia szeregowca OSP mogą być członkowie OSP posiadający ukończone wyszkolenie pożarnicze co najmniej stopnia II,
5) tematy ogólne i związane z pożarnictwem we wszystkich rodzajach szkolenia pożarniczego mogą przeprowadzać osoby posiadające właściwe w tym kierunku przygotowanie, a nie będące członkami KTP lub OSP,
6) szkolenie zespołowe jednostek przeprowadzają naczelnicy OSP, naczelnicy rejonów OSP oraz podoficerowie i oficerowie KTP upoważnieni do tego przez powiatowego komendanta straży pożarnych.

IX. LITERATURA FACHOWA SZKOLENIOWA

18. Każdy program szkolenia powinien zawierać wykaz fachowej literatury szkoleniowej zawierającej programowy materiał nauczania.

Jednostka organizująca szkolenie obowiązana jest zapewnić wykładowcom i instruktorom niezbędną literaturę szkoleniową oraz instrukcję, regulaminy i inne akty normatywne obowiązujące w ochronie przeciwpożarowej. Jednocześnie powinno się w miarę możliwości zapewnić literaturę szkoleniową słuchaczom kursu.

Do fachowej literatury szkoleniowej należy również „Przegląd Pożarniczy" i „Strażak" oraz wydawane przez Zarząd Główny Związku Ochotniczych Str. Poż. kalendarze pożarnicze.

X. POMOCE NAUKOWE

19. Przygotowanie i stosowanie pomocy naukowych.

W każdym szkoleniu pożarniczym powinny być stosowane odpowiednie pomoce naukowe.

Do pomocy naukowych zalicza się przede wszystkim:

— plansze i tablice poglądowe,
— przekroje i makiety sprzętu i urządzeń,
— filmy szkoleniowe i przezrocza,
— stoły plastyczne,
— oznaki funkcji: opaski itp. oraz oznaczenia sytuacji pożarowych (np. chorągiewki).

Obowiązek wyposażenia ośrodków szkolenia i kursów w niezbędny zestaw sprzętu szkoleniowego i pomocy naukowych spoczywa na jednostkach organizujących szkolenie.

XI. EGZAMINY I KOMISJE EGZAMINACYJNE

20. Każde szkolenie podstawowe i specjalne należy zakończyć egzaminem.

21. Skład komisji egzaminacyjnej.

Egzamin przeprowadza komisja egzaminacyjna w następującym składzie:

a) dla szkolenia prowadzonego przez OSP:
— przedstawiciel powiatowego komendanta straży pożarnych jako przewodniczący komisji,
— naczelnik rejonowy OSP,
— naczelnik miejscowej OSP,
— wykładowcy i instruktorzy jako członkowie komisji;

b) dla szkolenia prowadzonego przez powiatową komendę straży pożarnych:
— przedstawiciel wojewódzkiego komendanta straży pożarnych jako przewodniczący komisji,
— komendant powiatowy straży pożarnych,
— komendant kursu,
— wykładowcy i instruktorzy jako członkowie komisji;

c) dla szkolenia prowadzonego przez wojewódzką komendę straży pożarnych (ośrodek szkolenia pożarniczego):
— przedstawiciel wojewódzkiego komendanta straży pożarnych jako przewodniczący komisji,
— komendant kursu (komendant ośrodka),
— wykładowcy i instruktorzy jako członkowie komisji;

d) jednostki organizujące szkolenie powinny zapraszać na egzaminy przedstawicieli Prezydiów Rad Narodowych, przedstawicieli Związku OSP oraz organizacji politycznych, a w warunkach OSP również naczelników sąsiednich straży pożarnych.

22. Zasady pracy komisji egzaminacyjnej:

1) zadaniem komisji egzaminacyjnej jest ustalenie stopnia przyswojenia przez słuchaczy materiału nauczania i wystawienie ocen egzaminacyjnych z poszczególnych przedmiotów;
2) egzamin może być przeprowadzony:
— komisyjnie, przed całym zespołem komisji egzaminacyjnej;
— w grupach, przed egzaminatorem, którym z reguły powinien być wykładowca egzaminowanego przedmiotu;
3) ocenę egzaminacyjną oznacza się w skali 4-stopniowej:
5 — bardzo dobrze,
4 — dobrze,
3 — dostatecznie,
2 — niedostatecznie.

Ostateczny wynik szkolenia ustala się dodając wszystkie stopnie i dzieląc uzyskaną sumę przez ilość przedmiotów.

Liczby dziesiętne od 6 wzwyż zaokrągla się na korzyść egzaminowanego.

Słuchacz, który otrzymał dwie lub więcej ocen niedostatecznych, nie otrzymuje świadectwa ukończenia kursu, lecz zaświadczenie o jego przesłuchaniu.

4) do podstawowej dokumentacji egzaminu należą:
— arkusz zbiorczy ocen egzaminacyjnych (wzór Nr 7);
— protokół komisji egzaminacyjnej (wzór Nr 8);

5) w terminie 7 dni od daty egzaminu jednostka organizująca szkolenie obowiązana jest przesłać jednostce nadrzędnej meldunek o zakończeniu szkolenia (wzór Nr 9).

23. Świadectwa ukończenia szkolenia i uprawnienia wyszkolonych członków OSP:

1) członkowie OSP kończący z wynikiem pomyślnym szkolenie podstawowe lub specjalne otrzymują świadectwa ukończenia danego rodzaju wyszkolenia;
2) świadectwa szkolenia wydają jednostki organizujące szkolenie. Wyjątek stanowi szkolenie podstawowe I stopnia organizowane przez OSP, na które świadectwa wydaje powiatowa komenda straży pożarnych;
3) ukończenie z wynikiem pomyślnym szkolenia podstawowego i specjalnego uprawnia członka OSP do noszenia właściwej odznaki szkoleniowej ustalonej odrębnymi przepisami.

XII. WSPÓŁPRACA ZE ZWIĄZKIEM OSP W ZAKRESIE SZKOLENIA OSP

24. Konieczność i zakres współpracy ze Związkiem OSP.

Dla zapewnienia warunków prawidłowego współdziałania ogniw Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie szkolenia właściwe terenowe komendy straży pożarnych winny udzielać im informacji o stanie potrzeb i realizacji szkolenia członków OSP.

Pomoc ze strony ogniw Związku Ochotniczych Straży Pożarnych może między innymi dotyczyć:

— doboru i rekrutacji kandydatów do szkolenia,
— stwarzania bodźców moralnych i materialnych dla kandydatów do szkolenia pożarniczego,
— organizacji zakwaterowania i wyżywienia na kursach,
— działalności kulturalno-oświatowej oraz wychowania fizycznego prowadzonej w czasie trwania szkolenia.

XIII. KONTROLA WYSZKOLENIA TERENOWYCH OSP

25. Obowiązek kontroli wyszkolenia OSP.

Wszystkie rodzaje i formy szkolenia członków OSP podlegają kontroli jednostek nadrzędnych.

Kontrolę wyszkolenia OSP sprawują:

— naczelnicy rejonowi OSP;
— komendanci powiatowi straży pożarnych i ich personel fachowy;
— komendanci wojewódzcy straży pożarnych i ich personel fachowy;
— Komenda Główna Straży Pożarnych.

26. Formy kontroli wyszkolenia OSP.

Kontrole wyszkolenia OSP mogą być przeprowadzane:

1) w formie okresowych zapowiedzianych kontroli wyszkolenia członków, dowódców i jednostek OSP;
2) w formie doraźnych (alarmowych) kontroli wyszkolenia członków, dowódców i jednostek OSP;
3) w formie hospitacji (wizytacji) zajęć na kursach.

27. Kontrola i nadzór stanu organizacyjnego prac szkoleniowych.

Wojewódzkie (równorzędne) komendy straży pożarnych sprawują nadzór nad stanem organizacyjnym prac szkoleniowych przez ustalanie zadań ilościowych szkolenia i systematyczną kontrolę wykonania tych zadań oraz przez planowanie i realizację potrzeb materiałowych szkolenia (sprzęt szkoleniowy, pomoce naukowe itp.).

XIV. DOKUMENTACJA PRAC SZKOLENIOWYCH

28. Dokumentacja szkoleniowa.

Jednostki prowadzące szkolenie obowiązane są prowadzić i przechowywać w swych aktach:

a) ewidencję stanu wyszkolenia oraz plany potrzeb szkolenia;
b) plany i sprawozdania z działalności szkoleniowej;
c) pełną dokumentację przeprowadzonych kursów;
d) ewidencję wydanych świadectw o ukończeniu szkolenia.

Załącznik Nr 2 do zarządzenia Komendanta Gł. Str. Poż. Nr 24/59

REGULAMIN

ORGANIZACJI KURSÓW

dla członków ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych

§ 1.

1. Szkolenie na kursach organizują i przeprowadzają powiatowe i wojewódzkie komendy straży pożarnych.

2. Podstawą szkolenia na kursie jest program szkolenia, który określa również czas trwania kursu.

§ 2.

Jednostka organizująca szkolenie na kursie powinna:

1) przeprowadzić rekrutację kandydatów;
2) przygotować i urządzić miejsce szkolenia;
3) przygotować odpowiednią ilość sprzętu i pomocy naukowych oraz fachową literaturę szkoleniową;
4) przygotować zakwaterowanie i wyżywienie słuchaczy;
5) zapewnić wykładowców i instruktorów;
6) przygotować dokumentację szkoleniową i finansową.

§ 3.

1. Zgodnie z pkt. 5 Instrukcji o organizacji szkolenia członków OSP kandydatów na kurs należy powoływać imiennie spośród ochotników odpowiadających warunkom określonym w programie nauczania,

2. Ilość słuchaczy na kursie nie powinna przekraczać liczby 40 osób i nie może być mniejsza niż 20 osób. Odstępstwo od powyższej zasady wymaga zgody komendanta wojewódzkiego.

§ 4.

Kurs powinien być organizowany w miarę możności w miejscowości posiadającej dogodne powiązania komunikacyjne z terenem powiatu (województwa) oraz możliwości zakwaterowania i wyżywienia słuchaczy.

Poza tym wybrane miejsce szkolenia powinno zapewniać:

a) możliwość swobodnego korzystania z sali wykładowej obliczonej na pełny stan kursu i wyposażonej w stoły, ławy lub krzesła i tablice szkolne;

b) właściwy plac ćwiczeń;

c) przeprowadzenie ćwiczeń w warunkach terenowych i zabudowy odpowiadających głównemu kierunkowi szkolenia;

d) możliwość pomocy w organizacji szkolenia ze strony miejscowej (sąsiedniej) straży pożarnej.

§ 5.

Dla przeprowadzenia szkolenia należy przygotować odpowiednią ilość sprzętu pożarniczego. Ilość sprzętu powinna umożliwiać przeprowadzanie ćwiczeń w grupach liczących ok. 10 osób, zapewniając pełną aktywność słuchaczy. Należy dobierać przede wszystkim takie rodzaje i typy sprzętu, które znajdują się w OSP, z których pochodzą słuchacze.

Poza sprzętem pożarniczym organizatorzy kursu powinni przygotować niezbędne, przewidziane w programach szkolenia pomoce naukowe w postaci: plansz, filmów, szkiców, makiet, regulaminów, instrukcji, zbiorów przepisów normatywnych, czasopism pożarniczych i podręczników szkoleniowych.

Dla ułatwienia prowadzenia ćwiczeń bojowych niezbędne będą oznaczenia funkcji w sekcji oraz chorągiewki itp. oznaczenia sytuacji taktycznych.

§ 6.

Na kursach skoszarowanych słuchacze kursu muszą mieć zapewnione miejsca noclegowe. Do minimalnego wyposażenia miejsc noclegowych należą: materace, koce i bielizna pościelowa oraz wieszaki na ubrania i taborety.

Jeżeli miejsce noclegowe nie posiada umywalki, należy przygotować odpowiednią ilość miednic i wiader.

Słuchaczom kursów skoszarowanych należy zapewnić wyżywienie w granicach obowiązujących norm za osobodzień. Komenda organizująca szkolenie może zobowiązać OSP delegujące swoich kandydatów do dopłacenia ustalonych z góry kwot do stawek wyżywienia celem podwyższenia jakości posiłków.

§ 7.

Jednostka organizująca szkolenie jest odpowiedzialna za właściwy dobór wykładowców i instruktorów, których poziom ogólny i fachowy w poważnej mierze decyduje o wynikach szkolenia.

Wymagane od wykładowców i instruktorów kwalifikacje fachowe określa Instrukcja o organizacji szkolenia członków OSP. Ilość instruktorów powinna być tak obliczona, aby na każdych 10 słuchaczy przypadał 1 instruktor. Wykładowcy i instruktorzy obowiązani są opracowywać konspekty lub plany zajęć odrębnie na każdą lekcję.

§ 8.

1. Komendanta kursu organizowanego przez WKSP wyznacza komendant wojewódzki spośród podległych sobie oficerów (wyjątkowo podoficerów) KTP. W warunkach powiatu komendantem kursu winien być komendant powiatowy.

2. Komendant kursu kieruje jednoosobowo działalnością i pracą słuchaczy oraz przebiegiem nauczania na kursie.

3. Do obowiązków komendanta kursu należy:

a) zorganizowanie, prowadzenie i zakończenie kursu;

b) opracowanie i dopilnowanie realizacji planu zajęć programowych i pozalekcyjnych;

c) nadzorowanie i kontrolowanie poziomu i wyników nauczania;

d) regulowanie służby porządkowej, wart i służby bojowej na kursie;

e) czuwanie nad zachowaniem czystości i porządku w miejscu zakwaterowania kursu oraz nadzorowanie sprzętu, inwentarza i pomocy naukowych oddanych do dyspozycji kursu;

f) organizowanie nauki własnej i działalności kulturalno-oświatowej;

g) organizowanie prac w zakresie wychowania fizycznego słuchaczy;

h) przeprowadzanie apelów porannych i wieczornych oraz raportów i odpraw służby;

i) przestrzeganie dyscypliny i należytego zachowania się słuchaczy;

j) wymierzanie kar za wykroczenia przeciwko regulaminowi kursu jak:
— upomnienie,
— nagana ustna,
— nagana w rozkazie dziennym,
— nagana z ostrzeżeniem,
— zakaz opuszczenia rejonu zakwaterowania,
— wydalenie z kursu;

k) udzielanie wyróżnień i pochwał za dobre wyniki w nauce i w pracy na kursie w postaci:
— pochwały przed frontem z umieszczeniem w rozkazie,
— darowania poprzednio wymierzonej kary,
— nadania dyplomu lub wyróżnienia listem pochwalnym;

l) czuwanie nad bezpieczeństwem kursistów podczas ćwiczeń praktycznych;

ł) nadzorowanie spraw wyżywienia słuchaczy;

m) prowadzenie dokumentacji szkoleniowej i finansowej; należy prowadzić:
— ewidencję kursistów (wzór Nr 1),
— książkę rozkazów (wzór Nr 2),
— dziennik lekcyjny (wzór Nr 3),
— listę obecności (wzór Nr 3a),
— ewidencję wydawanych posiłków i raporty wyżywienia (wzór Nr 4 i 5),
— arkusz egzaminacyjny (wzór Nr 6),
— arkusz zbiorczy ocen egzaminacyjnych (wzór Nr 7),

— protokół komisji egzaminacyjnej (wzór Nr 8),
— meldunek o zakończeniu szkolenia (wzór Nr 9);

n) reprezentowanie komendy organizującej kurs w sprawach związanych z kursem.

§ 9.

1. W celu wzbudzenia u słuchaczy współodpowiedzialności za kurs można zorganizować spośród nich radę kursu, jako organizacyjną formę samorządu słuchaczy i pomocniczy organ komendanta kursu.

Do zasadniczych zadań rady kursu należy:

— troska o dobre wyniki nauczania i wychowania,
— wzmacnianie porządku i dyscypliny na kursie,
— pomaganie komendantowi kursu w załatwieniu spraw administracyjno-gospodarczych.

Radę kursu w ilości 3 do 5 członków wybiera się na zebraniu ogólnym słuchaczy.

2. Komendant kursu wyznacza spośród słuchaczy następujących funkcyjnych:

— szefa kursu,
— dowódców plutonów,
— dowódców sekcji.

Poza tym codziennie wyznacza się dyżurnego kursu i jego pomocnika.

§ 10.

W zależności od rodzaju i czasu trwania kursu może on wejść do służby operacyjno-bojowej.

Słuchacze pełniący służbę bojową na kursie wyznaczeni są do jej pełnienia na okres 24 godzin, przy czym służba bojowa nie może być przeszkodą w realizacji programowych zajęć szkoleniowych i w nauce słuchaczy. Zasady włączania kursów do służby operacyjno-bojowej ustala komendant wojewódzki straży pożarnych w zależności od lokalnych warunków i możliwości.

§ 11.

Wszyscy członkowie OSP przybywający na kurs powinni być ubezpieczeni od nieszczęśliwych wypadków. Dopełnienie tego obowiązku powinno być udowodnione pisemnym zaświadczeniem jednostki delegującej swego kandydata na kurs.

§ 12.

Przebieg zajęć na kursie reguluje ustalony przez komendanta kursu porządek dnia oraz tygodniowy rozkład zajęć (wzór Nr 10 i 11).

Wzór Nr 1

....

....
(jednostka szkoląca)

EWIDENCJA SŁUCHACZY

kursu ....

przeprowadzonego w .... w dniach ....
(miejsce przeprowadzenia kursu)

Lp.	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Jednostka macierzysta (nazwa i typ straży)	Funkcja w straży	Poprzednio ukończone wyszkolenie pożarnicze		Wykształcenie ogólne	Stosunek do służby wojskowej	Data i godz. przybycia na kurs
					rodzaj	data ukończenia			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

....
(podpis komendanta kursu)

Powiatowa Komenda
Straży Pożarnych
kurs dowódców sekcji
Nr 2/59

Wzór Nr 2

ROZKAZ DZIENNY NR 3/59

pkt 1. **Służba na dzień 6 maja 1959 r.**

podoficer służbowy — słuchacz Rybski Stanisław

pomocnik podoficera służbowego — słuchacz Mucha Jan

sekcja bojowa — 3

Sekcja służbowa — 4

pkt 2. **Wyróżnienia i kary**

Za samowolne opuszczenie rejonu zakwaterowania i niestawienie się na apel wieczorny udzielam nagany słuchaczowi Kozłowskiemu Jakubowi

pkt 3. **Stan osobowy na dzień 5 maja 1959 r.**

Do godz. 6.00 dnia 5. V. 1959 r. przybyli i zostali przyjęci na kurs:

37) Borowski Stanisław

38) Adamski Feliks

Stan kursu 38, obecnych 37, nieobecny 1

Ptak Henryk — chory

Na wyżywieniu 38 osób

pkt 4. **Zajęcia w dniu 5 maja 1959 r.**

godz. 8 — 11.30 — ćwiczenia ze sprzętem na placu ćwiczeń

godz. 11.40 — 13.20 — służba bojowa, wykład

godz. 15.00 — 16.40 — zaopatrzenie wodne, wykład

pkt 5. **Porządkowanie rejonu**

W dniu 5 maja 1959 r. w godzinach 19.00 — 20.00 słuchacze kursu wezmą udział w porządkowaniu rejonu kursu

Komendant kursu

(—) **Sawicki St.** — kpt. poż.

Kurs ....

Nr ....

Wzór Nr 3

DZIENNIK LEKCYJNY

Lp.	Data	Godziny od – do	Ilość godz.	Przedmiot temat	obecnych	nieobecnych	Podpisy wykładowców instruktorów	Uwagi

Wzór Nr 3a

LISTA OBECNOŚCI

słuchaczy kursu .... na zajęciach szkolnych

Lp.	Nazwisko i imię	Dnia – obecność											
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21													
22													
23													
24													
25													
26													
27													
28													
29													
30													
31													
32													
33													
34													
35													
36													
37													
38													
39													
40													

Razem:

Uwaga: Obecność oznaczeń krzyżykiem (+)
nieobecność (o)
spóźnienie kółkiem i krzyżykiem (o+)

Wzór Nr 4

RAPORT WYŻYWIENIA

na kursie .... przeprowadzonym

w dniach od .... do .... 196....... r.

w ....

Data	Wydano posiłków (ilość)			Koszt wyży-wienia	Podpisy		Uwagi:
	śniadania	obiady	kolacje		komendant kursu	kierownik stołówki	
Razem:							

Wzór Nr 5

EWIDENCJA

wydawanych posiłków na kursie ....

przeprowadzonym w dniach od .... do .... 196...... r.

w ....

Lp.	Nazwisko i imię słuchacza kursu	Dn.			Dn.				Podpis słuchacza
		śniadanie	obiad	kolacja					
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									
24									
25									
26									
27									
28									
29									
30									
31									
32									
33									
34									
35									
36									
37									
	Razem :								

Kierownik stołówki

....

Komendant kursu

....

Uwaga: Spożycie posiłku oznaczać krzyżykiem (+)
niespożycie kółkiem (o)
Wypełniać tylko atramentem.

Pieczęć nagłówkowa
jednostki szkolącej

Wzór Nr 6

1 strona

Rodzaj kursu	
Nr kursu/ rok	

ARKUSZ EGZAMINACYJNY

.... (Nazwisko egzaminatora wyraźnie)

.... (przedmiot)

godz. wykł. ćwicz.
.... (zbędne skreślić)

Lp.	Nazwisko i imię (wg alfabetu)	Ocena egzaminacyjna			Uwagi
		znak	cyfrą	słownie	
1					
2					
3					
itd.					
20					

2 strona

21
22
itd.
40

Egzamin odbył się

dn. .... w godz. ....

„ .... „ ....

Przewodniczący
Komisji Egzaminacyjnej

....
(podpis)

Asystował podczas egzaminowania wyszczególnionego pod:

Lp. ....
(podpis członka kom. egz.)

Lp. ....
(podpis członka kom. egz.)

Lp. ....
(podpis członka kom. egz.)

Egzaminator

....
(podpis)

Pieczęć nagłówkowa jednostki szkolącej (rodzaj kursu) (okres trwania kursu) Wzór Nr 7

strona 1

ARKUSZ ZBIORCZY OCEN EGZAMINACYJNYCH

Wyniki egzaminacyjne

Lp.	Przedmioty / Nazwisko i imię słuchacza								Suma ocen	Ocena przeciętna	Nota egzaminacyjna	Lokata	Uwagi (ew. om. poprawek—podpis)
1													
2													
do 20													
												strona 2	
	Suma ocen:												

Zestawienie sporządzono wg arkuszy egzaminacyjnych stanowiących .... załączników do niniejszego

Egzaminy odbyły się w dn..... 19..... r. w obecności Komisji Egzaminacyjnej

pod przewodnictwem ....

Suma ocen przeciętnych..........................

Ocena przeciętna kursu..........................

(suma ocen przeciętnych dzielona przez ilość słuchaczy kursu)

Zestawienie sporządzili i wyniki obliczyli:

....

sprawdził .... całkowicie / wyrywkowo

(podpis)

Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej ....

Komendant ....

świadectwo o ukończeniu wystawił

Pieczęć nagłówkowa
jednostki szkolącej

Wzór Nr 8

.... dn. .... 19...... r.

rodzaj kursu .... nr kursu .... 19...... r.

P R O T O K Ó Ł

Komisji Egzaminacyjnej

Komisja Egzaminacyjna w składzie: przewodniczący .... oraz członkowie ....

....

....

na posiedzeniu swym w dniu .... 19............ r. skonstatowała, że

1. Wyszkolenie w zakresie .... przeprowadzone zostało wg programu Komendy Gł. Str. Poż. z następującymi zmianami ....

Wprowadzenie tych zmian dla danego kursu Komisja Egzaminacyjna nie uznała za celowe uzasadniając to tym, że ....

2. Stan kursu .... osób ....

a) do egzaminu stanęło .... słuchaczy, egzamin zdało .... słuchaczy, otrzymało po jednym stopniu niedostatecznym, mianowicie: Ob. .... z ....

Ob. .... z ....

b) .... słuchaczy otrzymało po 2 stopnie niedostateczne

Ob. .... z 1) .... 2) ....

Ob. .... z 1) .... 2) ....

c) do egzaminu nie stanęło .... słuchaczy Ob. Ob. ....

z powodu ....

3. Przeciętny poziom odpowiedzi na egzaminach — bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny

Najlepsze przeciętne odpowiedzi były z przedmiotu .... najsłabsze z ....

4. Pomoce naukowe do nin. szkolenia są przeciętne (nie) dostateczne i na kursie (nie) były odpowiednio wykorzystane przez wykładowców z powodu ....

Podczas szkolenia wg oświadczenia K-ta (nie) odbywała się nauka własna słuchaczy oraz (nie) były zorganizowane grupy samokształceniowe; personel fachowy (nie) stale (nie) udzielał pomocy podczas nauki z powodu ....

....

Komisja Egzaminacyjna uważa, że przyczyną wyników egzaminacyjnych oraz przebiegu szkolenia (pkty 2a, b, c, 3 i 4) jest wzgl. było:
Poza tym Komisja Egzaminacyjna na podstawie obserwacji podczas egzaminów zgłasza następujące uwagi (odnośnie organizacji kursu, wykładowców i instruktorów, zespołu słuchaczy itp.).

....

....

Przewodniczący Komisji

(niepotrzebne skreślić) **Egzaminacyjnej**

Wzór Nr 9

Pieczęć jednostki

.... dnia .... 19..............r.

Meldują, że w dniu............................ został zakończony kurs w zakresie ....
(podać nazwę kursu)

trwający od dnia .... do dnia .... w ....

Wymieniony kurs ukończyło .... kandydatów, nie ukończyło .... kandydatów

Przynależność kandydatów:

Lp.	Wymienić przynależność kandydatów kursu PKSP i OSP)	Liczba kandydatów, którzy	
		kurs ukończyli	kursu nie ukończyli

Razem:

Liczba wykonanych osobodni na kursie ....

Liczba wykonanych kursogodzin razem ....

w tym wykładów .... ćwiczeń ....

z czego kursogodzin bezpłatnych:

wykładów .... ćwiczeń ....

KOMENDANT

Wzór Nr 10

Porządek dnia

6.00 — pobudka

6.05— 7.00 — gimnastyka, mycie się, sprzątanie

7.00— 7.10 — apel poranny

7.10— 7.55 — śniadanie (zmiana służby), przygotowanie się do zajęć

8.00— 8.45 — 1 godz. zajęć

8.55— 9.40 — 2 „ „

9.50—10.35 — 3 „ „

10.45—11.30 — 4 „ „

11.40—12.25 — 5 „ „

12.35—13.20 — 6 „ „

13.20—14.55 — przerwa obiadowa

15.00—15.45 — 7 godz. zajęć

15.55—16.40 — 8 „ „

16.40—17.40 — czas wolny

17.40—18.20 — kolacja

18.20—21.30 — nauka własna, zajęcia kulturalno-oświatowe, sport

21.30—21.35 — apel wieczorny

21.35—21.55 — sprzątanie rejonu i przygotowanie się do capstrzyku

22.00— — cisza nocna

Wzór Nr 11

....

....
(jednostka szkoląca)

Tygodniowy rozkład zajęć
na kursie ....
w czasie ....

Godziny / Dni	8.00—8.45	8.55—9.40	9.50—10.35	10.45—11.30	11.40—12.25	12.35—13.20	15.00—15.45	15.55—16.40
Poniedziałek	„W" Lekcja 12. Służba bojowa OSP – samoobrona ppoż. kpt. Kozakiewicz		„C" Lekcja 13. Służba boj. OSP. Wyszkolenie bojowe sekcji. Kier. kpt. Żuk, instr. asp. Grzela, asp. Gdula				„W" Lekcja 14. Zaopatrzenie wodne — asp. Grzela	
Wtorek								
Środa								
Czwartek								
Piątek								
Sobota								

Plan dyżurów pedagogicznych

Poniedziałek	kpt. Kozakiewicz
Wtorek	asp. Grzela
Środa	kpt. Żuk
itd.	

Uwaga: „W" — wykład
„C" — ćwiczenia, zajęcia w terenie

Załącznik Nr 3 do zarządzenia Komendanta Gł. Str. Poż. Nr 24/59

REGULAMIN SŁUŻBY
na kursach dla członków OSP

§ 1. Stałymi przełożonymi słuchaczy na kursie są:

a) Komendant Główny Straży Pożarnych i jego zastępca;

b) komendant wojewódzki straży pożarnych i jego zastępca;

c) powiatowy komendant straży pożarnych (tylko na kursach organizowanych przez powiatową komendę straży pożarnych);

d) komendant kursu (komendant ośrodka szkolenia pożarniczego);

e) szef kursu;

f) dowódcy plutonów i dowódcy sekcji.

§ 2. Przełożonymi czasowymi są:

a) wykładowcy i instruktorzy w czasie trwania zajęć szkoleniowych;

b) dyżurny kursu i jego pomocnik.

§ 3. Przełożeni mają prawo wydawania rozkazów swoim podwładnym, przy czym rozkazy wydaje z reguły bezpośredni przełożony.

§ 4. Każdy rozkaz otrzymany od przełożonego musi być ściśle, szybko i dokładnie wykonany. Karność i dyscyplina jest podstawą pracy na kursie.

§ 5. Wszelkie sprawy służbowe między przełożonymi a podwładnymi i odwrotnie, każdy rozkaz, meldunek, prośba, zażalenie itp. powinny przechodzić drogą służbową. Drogę służbową wolno pominąć tylko w wypadkach wyjątkowo pilnych i nie cierpiących zwłoki, przy czym bezpośredni przełożony powinien być o tym powiadomiony przy najbliższej okazji.

§ 6. Wszyscy słuchacze mają obowiązek oddawania honorów przy spotkaniu, mijaniu się i wyprzedzaniu. Podwładni i młodsi oddają honory pierwsi.

§ 7. Bezpośredni przełożony ponosi odpowiedzialność za dyscyplinę, porządek ogólny oraz całość mienia swego oddziału (sekcji, plutonu, kursu). Bezpośredni przełożony powinien dawać przykład zdyscyplinowania, pilności i sumienności w pracy i nauce oraz ścisłego przestrzegania rozkazów i regulaminów.

§ 8. Organami służbowymi komendanta kursu są:

a) szef kursu, wyznaczony rozkazem komendanta kursu na okres trwania szkolenia;

b) dyżurny kursu i jego pomocnik, wyznaczeni rozkazem komendanta kursu na okres 24 godzin.

§ 9. Szef kursu podlega komendantowi kursu. Do obowiązków jego w szczególności należy:

a) nadzorowanie dyscypliny i ogólnego porządku na kursie;

b) przeprowadzanie apeli porannych i wieczornych, przeglądy umundurowania i uzbrojenia oraz przeprowadzanie zbiórek kursu;

c) prowadzenie książki raportów;

d) wyznaczanie słuchaczy do służby porządkowej;

e) kontrolowanie przebiegu służby porządkowej;

f) przygotowanie sprzętu do ćwiczeń;

g) nadzorowanie prawidłowego przebiegu zajęć (zgodność z porządkiem dnia);

h) organizowanie i nadzorowanie przebiegu prac gospodarczych i porządkowych.

§ 10. Dyżurny kursu podlega bezpośrednio szefowi kursu. Do obowiązków dyżurnego kursu należy:

a) czuwanie nad ścisłym przestrzeganiem porządku dnia;

b) stała znajomość stanu liczebnego kursu, liczby słuchaczy chorych, urlopowanych lub zwolnionych na przepustki;

c) znajomość miejsca przebywania komendanta kursu oraz miejsca ćwiczeń kursu;

d) czuwanie nad całością inwentarza i sprzętu oraz mienia osobistego słuchaczy, znajdującego się w rejonie zakwaterowania;

e) w razie jakiegokolwiek wypadku — stosowanie nieodzownych środków i natychmiastowe meldowanie o tym komendantowi kursu i szefowi kursu;

f) dopilnowanie, aby palenie tytoniu odbywało się tylko w miejscach do tego celu przeznaczonych;

g) ogłaszanie pobudki i capstrzyku;

h) ogłaszanie zbiórek do wykonania czynności określonych w porządku dnia;

i) sprawdzanie umundurowania i wyglądu zewnętrznego słuchaczy udających się poza rejon zakwaterowania oraz odnotowywanie czasu ich wyjścia i powrotu;

j) czuwanie nad porządkiem w pomieszczeniach zajmowanych przez kurs, nad przestrzeganiem ustalonego oświetlenia i wietrzenia pomieszczeń;

k) w razie przybycia przełożonego składanie meldunku o stanie i zajęciach kursu.

§ 11. W czasie nieobecności stałych przełożonych dyżurny kursu ma prawo wydawania rozkazów słuchaczom dotyczących przestrzegania porządku wewnętrznego, dyscypliny oraz w zakresie

wykonywanych przez siebie obowiązków służbowych.

§ 12. Pomocnik dyżurnego kursu podlega bezpośrednio dyżurnemu kursu i pełni służbę według jego zarządzeń, a w czasie nieobecności dyżurnego kursu zastępuje go we wszystkich jego obowiązkach i uprawnieniach. W nocy dyżurny kursu i jego pomocnik pełnią służbę na zmianę.

§ 13. Sekcja służbowa wyznaczona w rozkazie dziennym kursu przeznaczona jest do wykonywania prac porządkowych i gospodarczych w rejonie kursu. Sekcja służbowa podlega bezpośrednio szefowi kursu.

§ 14. Sekcja bojowa wyznaczona w rozkazie dziennym kursu (w wypadku wprowadzenia podziału bojowego na kursie) pełni służbę według odrębnego regulaminu ustalonego przez wojewódzką komendę straży pożarnych.

§ 15. Zdania i przyjęcia służby przez dyżurnego kursu i jego pomocnika oraz sekcję służbową i bojową dokonuje się bezpośrednio po apelu porannym.

§ 16. Winnym naruszenia postanowień niniejszego regulaminu komendant kursu ma prawo wymierzać kary porządkowe i dyscyplinarne aż do wydalenia z kursu włącznie.

Załącznik Nr 4 do zarządzenia Komendanta Gł. Str. Poż. Nr 24/59.

REGULAMIN SŁUCHACZA

na kursach dla członków OSP

§ 1. Słuchacz kursu obowiązany jest ściśle podporządkować się postanowieniom niniejszego regulaminu oraz rozkazom komendanta i organów służbowych kursu.

§ 2. Słuchacze kursu obowiązani są w szczególności:

a) punktualnie uczęszczać na zajęcia szkoleniowe i brać w nich czynny udział;

b) dbać o całość i stan sprzętu, inwentarza i urządzeń w pomieszczeniach szkolnych, a w wypadku umyślnego spowodowania szkód materialnego ich wynagradzania;

c) wykonywać starannie i terminowo zadania i prace wyznaczone przez wykładowców i instruktorów;

d) w wypadku przerwy w zajęciach, spowodowanej nieobecnością wykładowcy, pozostać na miejscu i zachować spokój;

e) niezwłocznie stawiać się na wszystkie zarządzone zbiórki, w ustalonym regulaminem lub przez dyżurnego umundurowaniu.

§ 3. Słuchacze obowiązani są do utrzymania porządku we wszystkich pomieszczeniach i rejonie kursu.

§ 4. Słuchacz kursu jest odpowiedzialny za powierzone mu sorty mundurowe, pościelowe i wyposażenie.

§ 5. Palenie tytoniu dozwolone jest jedynie w miejscach do tego przeznaczonych.

§ 6. Używanie i przechowywanie napojów alkoholowych jest zabronione. Również zabronione są wszelkie gry hazardowe.

Nieprzestrzeganie tego zakazu będzie karane z całą surowością aż do wydalenia z kursu włącznie.

§ 7. Słuchacze mają obowiązek przekazywania na czas trwania kursu posiadanych przedmiotów wartościowych oraz większych kwot pieniężnych do depozytu komendantowi kursu.

§ 8. Za straty słuchaczy wynikłe z nieprzestrzegania powyższego obowiązku komendant kursu nie odpowiada.

§ 9. Uczestników kursu obowiązuje kulturalne i koleżeńskie postępowanie. Używanie przekleństw, wyzwisk oraz słów niecenzuralnych i uwłaczających godności osobistej słuchaczy będzie z całą stanowczością piętnowane, a w wypadkach rażących surowo karane.

§ 10. Wszelkie zastrzeżenia w stosunku do personelu kursu słuchacze wnoszą drogą służbową na ręce komendanta kursu.

§ 11. Przynależność do samorządu słuchaczy nie daje żadnych przywilejów wobec przepisów niniejszego regulaminu.

§ 12. Słuchacze tytułują przełożonych przez „obywatelu" z dodaniem stopnia służbowego (np. „obywatelu kapitanie"). Zasada ta obowiązuje we wszystkich wystąpieniach.

§ 13. Słuchacze kursu jako świadomi obywatele PRL i działacze społeczni mogą podejmować dobrowolne zobowiązania udziału w pracach społeczno-użytecznych.

§ 14. Słuchacze kursu mają prawo:

a) korzystać z urządzeń kulturalnych i socjalnych w miejscu zakwaterowania w czasie oraz w sposób określony zarządzeniem komendanta kursu;

b) korzystać z zezwoleń opuszczania rejonu zakwaterowania udzielonych przez komendanta kursu;

c) uzyskać pomoc w nauce ze strony wykładowców i instruktorów;

d) otrzymać pochwałę lub wyróżnienie za dobre wyniki w nauce i pracy na kursie.

2

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY Nr 6/59

KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 30 września 1959 r.

w sprawie zatwierdzenia i wprowadzenia do użytku służbowego programu Nr I/IV szkolenia I stopnia strażaka szeregowca OSP

1. Zatwierdzam i wprowadzam do użytku służbowego program Nr I/IV szkolenia I stopnia strażaka szeregowca OSP, stanowiący załącznik do niniejszego rozkazu wprowadzającego.

2. Anuluję wszystkie uprzednio wydane programy szkolenia strażaka szeregowca OSP.

Komendant Główny: w/z **Wł. Pilawski**

PROGRAM Nr I/IV

Szkolenia I stopnia strażaka szeregowca OSP

I. CEL SZKOLENIA STRAŻAKA SZEREGOWCA OSP

1. Celem szkolenia I stopnia jest przygotowanie członków czynnych OSP do wykonywania przyjętych na siebie dobrowolnie obowiązków w zakresie: 1) zapobiegania pożarom w budynkach wiejskich i małomiasteczkowych; 2) czynnego zwalczania powstałych pożarów we własnym osiedlu i w osiedlach leżących w promieniu pomocy sąsiedzkiej.

II. OBOWIĄZEK UZYSKANIA WYSZKOLENIA PODSTAWOWEGO

2. Szkolenie podstawowe w zakresie szeregowca OSP powinni ukończyć wszyscy członkowie czynni ochotniczych straży pożarnych niezależnie od typu i wielkości straży.

3. Wartość bojowa OSP i jej zdolność wykonania statutowych zadań i obowiązków jest bezpośrednio uzależniona od jakości wyszkolenia członków straży. Dlatego dopóki członkowie czynni OSP nie uzyskają zakończonego egzaminem wyszkolenia podstawowego, OSP nie może być uważana za pełnowartościową jednostkę pożarniczą.

III. CO POWINIEN WIEDZIEĆ I UMIEĆ STRAŻAK OCHOTNIK PO UKOŃCZENIU SZKOLENIA PODSTAWOWEGO

4. W wyniku szkolenia podstawowego strażak ochotnik powinien posiąść następujące wiadomości i umiejętności:

1) znać zagrożenie pożarowe wsi i wiedzieć, na czym ono polega;
2) znać i rozumieć proces rozwoju pojedynczego pożaru budynku lub luźno składowanego materiału palnego do rozmiarów pożaru dużego i bardzo dużego;
3) znać zasady systemu alarmowania mieszkańców i członków własnej OSP oraz straży pożarnych pomocy sąsiedzkiej na wypadek pożaru;
4) znać system ppożarowego zaopatrzenia wodnego osiedla i umieć urządzać punkty czerpania;
5) znać i rozumieć zasady organizacji planowej obrony ppożarowej wsi;
6) znać, rozumieć i stosować w życiu i pracy postanowienia statutu OSP i Związku OSP;
7) znać ogólne zasady służby wewnętrznej i umieć zachowywać się w mundurze;
8) znać przeznaczenie, ogólne zasady budowy i konserwację sprzętu pożarniczego oraz umieć ten sprzęt obsługiwać;
9) znać zasady działań bojowych w ramach sekcji i umieć wykonywać wszystkie czynności w podziale bojowym sekcji w każdych warunkach jej działania;
10) znać ogólne zasady zapobiegania pożarom w osiedlach wiejskich i umieć uczestniczyć w pracach zespołów kontrolnych;
11) znać współczesne środki napadu powietrznego oraz środki i sposoby obrony przeciwlotniczej.

IV. FORMY SZKOLENIA I CZAS PRZEZNACZONY NA SZKOLENIE

5. Szkolenie podstawowe strażaka ochotnika szeregowca prowadzone jest w zasadzie w ramach zbiórek szkoleniowych w ochotniczych strażach pożarnych. Szkolenie to można również prowadzić dla kilku OSP w formie kursów nieskoszarowanych w dniach najbardziej dogodnych dla uczestników szkolenia.

6. Ogółem na szkolenie przeznaczonych jest 87 godz., z czego 49 godz. na ćwiczenia praktyczne i 38 godz. na wykłady. Przez pojęcie „wykład” rozumie się zajęcie przeprowadzone na sali wykładowej. Natomiast „ćwiczenia” oznacza każde zajęcie na placu ćwiczeń, w remizie, na obiektach, choćby nawet było ono przeprowadzone metodą pogadanki czy opowiadania, połączonych z pokazem lub ćwiczeniem.

V. UKŁAD PRZEDMIOTÓW NAUCZANIA

Lp.	Nazwa przedmiotu	Ilość jedn. lekc. na: Wykłady	Zajęcia prakt.	Razem
1	Zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów na wsi, w tym:			
	a) zagrożenie pożarowe wsi	2	—	2
	b) zjawisko palenia się	2	—	2
	c) zapobieganie pożarom w budynkach i obiektach wiejskich	6	3	9
	Razem:	10	3	13
2	Wyszkolenie bojowe OSP, w tym:			
	a) sprzęt pożarniczy	1	16	17
	b) zaopatrzenie wodne	2	—	2
	c) służba sanitarna	2	—	2
	d) działalność bojowa OSP	11	28	39
	e) TOPL na wsi	6	—	6
	Razem:	22	44	66
3	Organizacja ochrony ppoż., w tym:			
	a) służba wewnętrzna	3	—	3
	b) musztra	—	3	3
	c) organizacja ochrony ppoż.	2	—	2
	Razem:	5	3	8
	Ogółem:	37	50	87

VI. ORGANIZACJA SZKOLENIA

7. Organizując szkolenie naczelnik ochotniczej lub obowiązkowej straży pożarnej powinien wykonać następujące czynności:

a) ustalić terminy zbiórek szkoleniowych;

b) zapoznać wszystkich członków czynnych OSP z programem, organizacją i celami szkolenia oraz wskazać na konieczność złożenia egzaminu końcowego;

c) przesłać do powiatowej komendy straży pożarnych meldunek o rozpoczęciu szkolenia podstawowego, podając ilość członków zgłoszonych do szkolenia oraz terminy i miejsca zbiórek szkoleniowych;

d) ustalić, kto przeprowadzi poszczególne lekcje programu (wykładowcy i instruktorzy);

e) zapewnić sprzęt do ćwiczeń oraz miejsce przeprowadzania zajęć (miejsce wykładów, plac ćwiczeń);

f) przygotować komplet regulaminów i podręczników składający się z następujących pozycji:
— Regulamin obsługi sprzętu pożarniczego,
— Regulamin wyszkolenia bojowego,
— Zbiór wykładów na kursy pożarnicze w OSP,
— Sposoby walki z pożarami w osiedlach wiejskich,
— Poradnik dla ppożarowych zespołów kontrolnych,
— Wytyczne do prowadzenia prac w zakresie zapobiegania pożarom,
— Wyszkolenie bojowe sekcji i plutonu straży pożarnej.

8. Plan i terminarz zbiórek szkoleniowych należy ustalić w taki sposób, aby szkolenie mogło być zakończone w ciągu najwyżej 12 miesięcy od czasu jego rozpoczęcia.

9. Po przerobieniu wszystkich lekcji programu naczelnik OSP składa meldunek do powiatowej komendy straży pożarnych o ukończeniu szkolenia podstawowego w zakresie I stopnia.

10. Dla przeprowadzenia egzaminu końcowego powiatowy komendant straży pożarnych wyznacza komisję egzaminacyjną w składzie:
— przedstawiciel powiatowej komendy straży pożarnych,
— naczelnik rejonu,
— naczelnik miejscowej OSP,
— naczelnicy sąsiednich OSP.

Ponadto na egzamin należy zaprosić przedstawiciela oddziału powiatowego związku OSP, przedstawiciela Prez. GRN oraz sołtysa.

11. Członkowie OSP, którzy ukończą szkolenie z wynikiem pomyślnym, otrzymują świadectwa ukończenia szkolenia oraz prawo noszenia odznaki szkoleniowej I stopnia.

VII. ORGANIZACJA ZAJĘĆ SZKOLENIOWYCH

12. Dla ułatwienia przeprowadzenia szkolenia został wydany w dużym nakładzie dziennik zajęć, zawierający materiał programowy w układzie lekcyjnym. W dzienniku tym na każdej stronie mieści się materiał programowy przeznaczony na jedną zbiórkę szkoleniową.

W czasie szkolenia obowiązuje zachowanie ustalonej kolejności zbiórek i lekcji.

13. Każdorazowo przed rozpoczęciem ćwiczeń lub po ich zakończeniu należy kilka minut poświęcić na musztrę. Musztrę powinien przeprowadzać instruktor, wyznaczony przez naczelnika OSP spośród strażaków, którzy ukończyli służbę wojskową w stopniu podoficera.

14. W celu ułatwienia prowadzenia ćwiczeń bojowych należy przygotować chorągiewki do oznaczenia sytuacji pożarowych i terenowych oraz oznaki funkcji dla członków sekcji (opaski na rękawy lub płócienne tarcze na piersi i plecy).

15. Kierownik ćwiczeń: naczelnik OSP, z-ca naczelnika lub dowódca sekcji jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo ludzi biorących udział w ćwiczeniu oraz za całość majątku ruchomego i zabudowań będących obiektem ćwiczeń.

16. W szkoleniu bojowym należy unikać stwarzania sytuacji nierealnych lub niezgodnych z obiektywnie istniejącymi warunkami terenowymi, atmosferycznymi lub charakterem zabudowy.

17. Przed rozpoczęciem zajęć wykładowca (instruktor) powinien sprawdzić i odnotować na liście obecności załączonej do dziennika zajęć obecność poszczególnych członków OSP, a ogólną liczbę obecnych wpisać w rubryce 2 dziennika. Tam też należy zapisać datę zbiórki.

Po zakończeniu zajęć wykładowca składa swój podpis w rubryce 3 dziennika.

18. Po zakończeniu szkolenia i odbyciu egzaminu należy załączony do dziennika lekcyjnego i uprzednio wypełniony przez komisję egzaminacyjną protokół komisji przesłać w 2 egz. do powiatowej komendy straży pożarnych.

VIII. TEMATYCZNY PROGRAM SZKOLENIA I STOPNIA

Przedmiot 1. Zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów na wsi — 10 godz. wykładów, 3 godz. ćwiczeń.

Temat a. Zagrożenie pożarowe wsi — 2 godz. wykładów.

1. Pożar jako zło społeczne:

a) znaczenie ognia dla rozwoju społeczeństwa ludzkiego,
b) istota i definicja pożaru,
c) zarys ogólny dziejów walki z pożarami,
d) wielkość strat pożarowych w Polsce,
e) ujemny wpływ strat pożarowych na poziom życia ludzi pracy i rozwój gospodarczy kraju.

2. Zagrożenie pożarowe wsi:

a) jaki wpływ na zagrożenie pożarowe wsi ma: zwartość zabudowy, materiał ścian i pokrycia budynków, duża ilość palnych materiałów znajdujących się w obrębie zabudowań;
b) jak mały początkowo pożar rozwija się do rozmiarów pożaru dużego i bardzo dużego (promieniowanie cieplne, działanie płomieni, ognie lotne);
c) jakie czynniki ułatwiają, a jakie utrudniają rozprzestrzenienie się pożaru.

Temat b. Zjawisko palenia się — 2 godz. wykładów.

a) warunki niezbędne do powstania ognia;
b) jakie warunki ułatwiają, a jakie utrudniają palenie się;
c) charakterystyka palenia się ciał stałych, cieczy i gazów;
d) zjawisko towarzyszące procesowi palenia się (płomień, dym, ciepło);
e) produkty spalania (tlenek węgla, dwutlenek węgla).

Temat c. Zapobieganie pożarom w budynkach i obiektach wiejskich — 6 godz. wykładów, 3 godz. ćwiczeń.

Przyczyny pożarów:

a) nieostrożność dorosłych i dzieci;
b) wady urządzeń ogrzewniczych;
c) wady urządzeń oświetleniowych;
d) wady konstrukcyjne budynków;
e) wady urządzeń mechanicznych;
f) iskry z parowozów, lokomobili, traktorów;
g) wyładowania atmosferyczne;
h) samozapalenia;
i) podpalenia — **1 godz. wykładów.**

Zapobieganie pożarom w budynkach mieszkalnych i gospodarczych na wsi:

a) porządek i czystość w zagrodzie;
b) strychy, piwnice;
c) urządzenie ogrzewnicze i oświetleniowe (remont kominów, czyszczenie kominów);
d) drabiny dachowe i sprzęt podręczny;
e) zabezpieczenie otworów w budynkach;
f) przekrycia dachów z palnych na trudno palne, zadrzewienie granic działek;
g) budowa instalacji piorunochronnych typu lekkiego;
h) zapobieganie pożarom w sklepach, punktach skupu, składach i magazynach;
i) zapobieganie pożarom w warsztatach, garażach, ośrodkach maszynowych;
j) zapobieganie pożarom w szkołach, przedszkolach, kinach, biurach itp. obiektach użyteczności publicznej i administracyjnych — **3 godz. wykładów.**

Zapobieganie pożarom w czasie żniw i omłotów:

a) ustawianie stogów;
b) zabezpieczenie punktów omłotowych;
c) zabezpieczenie silników, lokomobili, ciągników;
d) nadzór nad dziećmi;
e) wzmożenie czujności wart ppoż.;
f) wzmożenie gotowości bojowej OSP;
g) rola propagandy ppożarowej — **1 godz. wykładów.**

Organizacja ppożarowej działalności zapobiegawczej we wsiach i osiedlach:

a) zadania GRN i sołtysa;
b) zadania OSP;
c) przeciwpożarowe zespoły kontrolne, ich skład, obowiązki, zasady postępowania, dokumentacja i terminy kontroli — **1 godz. wykładów.**

Zajęcia praktyczne:

a) praktyczne przeprowadzenie kontroli bezpieczeństwa pożarowego kilku gospodarstw oraz sklepu, szkoły lub podobnego obiektu użyteczności publicznej;
b) sporządzenie dokumentacji z przeprowadzonej kontroli bezpieczeństwa pożarowego — **3 godz. ćwiczeń.**

Przedmiot 2. Wyszkolenie bojowe OSP — 22 godz. wykładów, 44 godz. ćwiczeń.

Temat a. Sprzęt pożarniczy — 1 godz. wykładów, 16 godz. ćwiczeń.

Budowa, działanie i konserwacja sprzętu pożarniczego:

a) Pompy ręczne:
— ogólne zasady budowy, zdolność „zasysania" wody, głębokość ssania,
— ciśnienie i wydajność,
— usuwanie uszkodzeń i niedomagań w czasie pracy,
— jak konserwować pompę ręczną;

b) motopompy pożarnicze:
— ogólne zasady budowy,
— głębokość ssania, wydajność i ciśnienie,
— przewożenie motopompy,
— konserwacja motopompy i zasady utrzymania jej w gotowości bojowej;

c) węże ssawne — ich przeznaczenie, budowa, konserwacja;
d) węże tłoczne — przeznaczenie, dane charakterystyczne, konserwacja (węży parcianych i węży gumowanych) — **3 godz. ćwiczeń;**
e) wyposażenie węży poż.: smok, pływak, kosz, łączniki, przełączniki, rozdzielacz, prądownice — ich budowa, przeznaczenie i konserwacja;
f) sprzęt do obsługi węży: klucze, bandaże, podpinki, mostki, siodełka — budowa, przeznaczenie i użytkowanie;
g) praktyczne zakładanie uszczelek, pierścieni oporowych. Zasady taśmowania węży tłocznych, sprawdzanie łączników — **2 godz. ćwiczeń;**
h) budowa, przeznaczenie i konserwacja drabin przystawnych oraz drabiny Szczerbowskiego;

i) budowa, zastosowanie i konserwacja sprzętu burzącego, bosaków, kotwic, toporów;
j) tłumice i sita kominowe — ich budowa i zastosowanie;
k) sprzęt oświetleniowy: pochodnie, latarnie, latarki;
l) zasady rozmieszczania i przewożenia na wozach sprzętu pożarniczego;
ł) zasady przechowywania sprzętu w remizie — **2 godz. ćwiczeń;**
m) sprzęt alarmowy i urządzenia alarmowe: gongi, dzwony, bekadła, tyfony, syreny;
n) zasady rozmieszczania i konserwacji sprzętu alarmowego;
o) sprzęt transportowy: wozy konne, beczkowozy — zasady konserwacji;
p) zasady dostarczania koni na wypadek alarmu — **1 godz. ćwiczeń;**
r) samochody pożarnicze — ogólnie typy; przeznaczenie i wyposażenie;
s) sprzęt przeciwdymowo-gazowy — ogólnie zastosowanie i sposób użycia masek i aparatów tlenowych — **1 godz. wykładów.**

Ćwiczenia w obsłudze sprzętu pożarniczego:

a) przenoszenie i sprawianie:
— drabin przystawnych lekkich i ciężkich,
— bosaków lekkich i ciężkich;
b) sprawianie linii wężowej z jednego i z trzech odcinków przez jednego strażaka;
c) przenoszenie, sprawianie i składanie drabiny Szczerbowskiego:
— dolne przęsło,
— w piramidkę,
— zestawianą — **8 godz. ćwiczeń.**

Temat b. Zaopatrzenie wodne — 2 godz. wykładów.

a) pożarowe zapotrzebowanie wody gaśniczej;
b) sposoby spiętrzania strumieni (zastawki);
c) pogłębianie zbiorników istniejących;
d) najprostsze sposoby budowy zbiorników ziemnych otwartych;
e) budowa stanowisk dla pomp pożarniczych;
f) budowa stałych punktów czerpania na wodach otwartych;
g) zabezpieczenie punktów czerpania na okres zimowy;
h) specjalne zbiorniki pożarnicze.

Temat c. Służba sanitarna — 2 godz. wykładów.

a) rodzaje ran — opatrunki;
b) tamowanie krwotoków;
c) udzielenie pierwszej pomocy przy:
— złamaniach kończyn,
— oparzeniach,
— porażeniu prądem elektrycznym;
d) zatrucie czadem;
e) ratowanie topielców;
f) zamarznięcia;
g) omdlenia;
h) zwichnięcia.

Temat d. Działalność bojowa OSP — 11 godz. wykładów, 28 godz. ćwiczeń.

Proces rozszerzania się pożaru wewnętrznego i zewnętrznego:

a) jakie przyczyny powodują rozszerzanie się pożarów;
b) w jakich kierunkach i jakimi drogami rozszerza się pożar;
c) co sprzyja rozszerzaniu się pożarów;
d) jakimi sposobami i jakimi środkami gasimy pożary;
e) środki gaśnicze i ich własności — **2 godz. wykładów.**

Zasady działań bojowych OSP:

a) sposoby alarmowania członków OSP w miejscowości;
b) obowiązki strażaka w czasie alarmu;
c) otwieranie drzwi do strażnicy;
d) ubieranie odzieży ochronnej i uzbrojenia osobistego;
e) obejmowanie funkcji w sekcji;
f) wyjazd do pożaru;
g) obowiązki strażaka przybywającego bezpośrednio do pożaru — **2 godz. wykładów.**

Gaszenie różnych pożarów:

a) pożary wewnętrzne pomieszczeń;
b) pożary słomy, paszy itp. płodów rolnych;
c) pożary zewnętrzne budynków, pożary młynów, garaży, ośrodków maszynowych, sklepów, biur i szkół;
d) pożary lasów, torfowisk i wrzosowisk;
e) tworzenie przerw ogniowych;
f) praca poszczególnych rot w działaniach bojowych sekcji: w ratownictwie, obronie i osłonie — **2 godz. wykładów.**

Wywiady i ratownictwo:

a) znaczenie wywiadu ogniowego;
b) jakich danych ma dostarczyć wywiad ogniowy;
c) sprzęt i wyposażenie strażaków przeprowadzających wywiad ogniowy;
d) sposoby przeprowadzania wywiadu ogniowego;
e) zasady postępowania przy ratowaniu ludzi, zwierząt i majątku ruchomego — **1 godz. wykładów.**

Wyszkolenie prądownika:

a) znaczenie wyszkolenia prądownika;
b) warunki prawidłowej pracy prądownika;
c) rodzaje wodnych prądów gaśniczych — **1 godz. wykładów.**

Prace rozbiórkowe i wyburzeniowe:

a) zrywanie dachu lub pokrycia dachu;
b) usuwanie płotów i ogrodzeń;
c) burzenie zrębów i kominów;
d) usuwanie belek sufitowych;
e) zachowanie bezpieczeństwa ludzi przy pracach wyburzeniowych — **1 godz. wykładów.**

Samoobrona ppoż. osiedli:

a) konieczność istnienia zorganizowanej samoobrony ppoż. w osiedlu;
b) organizacja samoobrony ppoż.;
c) kierownictwo samoobrony ppoż.;
d) działalność samoobrony ppoż. w czasie pożaru — **1 godz. wykładów.**

Zapoznanie strażaków z planem obrony ppożarowej osiedla i jego poszczególnymi elementami:

a) samoobrona ppożarowa mieszkańców;
b) organizacja pomocy sąsiedzkiej straży pożarnych;
c) służba alarmowania i łączności;
d) odcinki pożarowe;
e) podział punktów czerpania — **1 godz. wykładów.**

Cwiczenia praktyczne z wyszkolenia bojowego:

Organizacja bojowej służby pożarniczej

a) organizacja sekcji gaśniczych OSP typu KM, KR, KRM;
b) podstawowy sprzęt sekcji gaśniczych poszczególnych typów KM, KR, KRM;
c) rozmieszczenie sprzętu na wozie lub na wozach;
d) sposób zajmowania przez strażaków miejsc na wozie, przy wozie i za wozem;
e) zasady utrzymania gotowości bojowej sekcji — **2 godz. ćwiczeń.**

Działania bojowe członków OSP:

a) alarmowe ubieranie się, obejmowanie funkcji w sekcji i przygotowanie sprzętu do odjazdu;
b) alarmowe zdejmowanie sprzętu z wozu (wozów) przez członków sekcji;
c) zajmowanie miejsc na wozie (wozach);
d) wyjazd i jazda do pożaru, zachowanie się strażaków w czasie jazdy do pożaru;
e) zatrzymywanie i ustawianie wozu (wozów) sekcji na miejscu pożaru i obowiązki członków sekcji po zatrzymaniu się wozów;
f) miejsca, do których nie wolno wjeżdżać podczas pożaru i których nie wolno zastawiać wozami straży pożarnej;
g) czynności członków sekcji przed odjazdem do strażnicy i zachowanie się w czasie przejazdu z miejsca pożaru do strażnicy;
h) czynności w strażnicy po powrocie od pożaru — **4 godz. ćwiczeń.**

Zasady działań bojowych w ramach sekcji:

a) znaczenie zaopatrzenia pomp pożarniczych w wodę gaśniczą w walce z pożarem;
b) wykazy punktów czerpania wody gaśniczej w miejscowościach — podstawą wywiadu wodnego;
c) sposób przeprowadzania wywiadu wodnego i dane, jakich wywiad powinien dostarczyć dowódcy;
d) praktyczne przeprowadzenie wywiadu wodnego przez rotę II;
e) alarm bojowy i wyjazd na miejsce ćwiczeń;
f) zatrzymanie się wozu (wozów) i obowiązki członków sekcji po zatrzymaniu się wozów;
g) praktyczne przeprowadzenie wywiadu ogniowego w różnych warunkach;
h) zasady rozwijania sekcji do akcji gaśniczej;
i) ćwiczenia szkolne w rozwijaniu sekcji do akcji gaśniczej:
   — wywiady: ogniowy i wodny,
   — budowa stanowiska wodnego,
   — budowa i zajmowanie stanowisk gaśniczych w terenie płaskim,
   — zwijanie akcji do odjazdu;
j) rozwijanie sekcji w terenie płaskim;
k) skracanie i przedłużanie linii gaśniczych, wymiana węży w linii głównej i liniach gaśniczych, zmiana stanowisk gaśniczych;
l) budowa linii wężowych w utrudnionych warunkach z zastosowaniem podpinek, siodełek, mostków;
ł) rozwijanie sekcji do akcji gaśniczej w natarciu okrążającym:
   — wywiady: ogniowy i wodny,
   — rozwijanie sekcji do natarcia okrążającego z jednym lub z dwoma stanowiskami gaśniczymi na drabinach (obiektem ćwiczeń powinien być budynek parterowy miękko kryty);
m) szkolne rozwijanie sekcji do obrony, zajęcie stanowisk obronnych i działanie właściwymi prądami gaśniczymi;
n) przesunięcie jednego lub dwóch stanowisk gaśniczych z obrony do natarcia;
o) zwinięcie akcji do odjazdu i powrót do strażnicy;
p) rozwijanie sekcji do obrony i natarcia i działanie właściwymi prądami gaśniczymi;
r) rozwijanie sekcji do osłony przeciwpożarowej;
s) rozwijanie sił sekcji w obronie i osłonie w przypadku pożaru dużego w zwartej części wsi;
t) zmiana punktu czerpania i poszczególnych stanowisk gaśniczych — **17 godz. ćwiczeń.**

Zasady działania wg planu obrony ppoż. na wypadek pożaru:

a) alarmowanie mieszkańców i członków własnej OSP;
b) wzywanie straży pożarnych pomocy sąsiedzkiej;
c) zadania łączników;
d) zadania członków oddziału bojowego OSP — sekcji — **2 godz. ćwiczeń.**

Cwiczenia w uruchomieniu planu obrony ppożarowej osiedla:

a) alarm;
b) wzywanie jednostek pomocy sąsiedzkiej;
c) działalność łączników;
d) organizacja działalności samoobrony;
e) działalność własnego oddziału bojowego;
f) łączność z punktem alarmowo-dyspozycyjnym;
g) omówienie przebiegu ćwiczeń — **3 godz. ćwiczeń.**

Uwaga: ćwiczenia przeprowadzić w formie manewrów z udziałem okolicznych OSP.

Temat e. Terenowa Obrona Przeciwlotnicza — 6 godz. wykładów.

a) podział i charakterystyka lotnictwa wojskowego;
b) przeznaczenie i charakterystyka różnych środków rażenia: bomby zapalające i ich działanie, broń rakietowa;
c) broń atomowa, rodzaje i skutki wybuchów atomowych — **1 godz. wykładów;**
d) indywidualne i zbiorowe środki obrony przeciwatomowej;
e) zasady zachowania się ludności podczas napadu powietrznego i w rejonach porażenia;
f) sposoby wykrywania radioaktywności oraz odkażanie i dezaktywacja;
g) rola i zadania OSP w obronie przeciwatomowej — **2 godz. wykładów;**
h) organizacja TOPL na wsi i jej zadania;
i) zasady działania jednostek pożarniczych TOPL w akcji gaszenia pożarów spowodowanych napadem z powietrza;
j) rola i zadania OSP w działalności TOPL — **2 godz. wykładów;**
k) udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym w czasie napadu z powietrza — **1 godz. wykładów.**

Przedmiot 3. Organizacja ochrony ppożarowej — 5 godz. wykładów, 3 godz. ćwiczeń.

Temat a. Służba wewnętrzna — 3 godz. wykładów.

a) podstawowe obowiązki strażaka;
b) jakim powinien być strażak;
c) uprawnienia strażaka;
d) umundurowanie służbowe i zasady zachowania się w mundurze;
e) stopnie służbowe w pożarnictwie zawodowym i funkcje w strażach ochotniczych;
f) zasady oddawania honorów;
g) postępowanie ze sztandarem;
h) meldowanie się przełożonym;
i) droga służbowa;
j) obowiązki i uprawnienia funkcyjnych w OSP.

Temat b. Musztra formalna — 3 godz. ćwiczeń:

a) postawa zasadnicza, swobodna, zwroty w miejscu;
b) marsz w miejscu, na wprost, zatrzymywanie się;
c) oddawanie honorów przez pojedynczego strażaka: w miejscu, w marszu, z nakryciem i bez nakrycia głowy;
d) meldowanie się;
e) marsz ze śpiewem;
f) zbiórki w szeregu, w dwuszeregu, w rzędzie, krycie, równanie;
g) odliczanie: kolejno, do dwóch;
h) baczność, na prawo, na lewo patrz;
i) „w dwójki w prawo zwrot", „w szereg w lewo front";
j) „w czwórki w prawo zwrot", „w dwuszereg w lewo front";
k) „dwójki w tył", „dwójki w przód";
l) marsz.

Temat c. Organizacja ochrony ppożarowej — 2 godz. wykładów.

a) wnioski z oceny zagrożenia poż.:
   — konieczność szybkiej likwidacji pożaru w jego stadium początkowym,
   — konieczność wprowadzenia do akcji dużych sił OSP i potrzeba dużej ilości wody,
   — konieczność sprawnej samoobrony mieszkańców,
   — konieczność zorganizowania sprawnie działającego kierownictwa akcją;
b) organizacja wewnętrzna OSP: statut OSP;
c) obowiązki i uprawnienia powiatowej komendy straży pożarnych w stosunku do OSP;
d) obowiązki i uprawnienia Związku OSP.

PRZYKŁADOWE PYTANIA EGZAMINACYJNE

I. Do przedmiotu: służba zapobiegania powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów.

1. Dlaczego pożar na wsi rozszerza się z tak dużą szybkością?
2. Jakimi drogami rozszerza się pożar na wsi?
3. Jak daleko sięga bezpośrednie działanie płomieni np. palącej się stodoły?
4. Jak daleko sięga promieniowanie cieplne palącej się stodoły ze zbiorami?
5. Na czym polega niebezpieczeństwo ogni lotnych? Określ ich zasięg.
6. W jaki sposób powstają pożary duże i bardzo duże na wsi?
7. Wymień przyczyny powstawania pożarów.
8. Jak zapobiec pożarowi od pioruna?
9. Kiedy i dlaczego następuje samozapalenie się siana?
10. Jakie zasady obowiązują przy stawianiu stert, brogów i stogów (odległości)?
11. W jaki sposób należy zabezpieczyć punkt omłotowy?
12. Jak ustrzec się pożaru od iskry silnika, lokomobili czy ciągnika w czasie prac żniwno-omłotowych?
13. Na czym polega wzmożenie czujności straży pożarnej i służby zapobiegania pożarom w czasie żniw i omłotów?
14. Jakie zasady obowiązują przy ustawianiu piecyków przenośnych w mieszkaniach?
15. Jak powinny być zbudowane piece i kominy pod względem bezpieczeństwa pożarowego?
16. Na czym polega utrzymanie porządku na strychu, w piwnicach i na podwórzu?
17. Co to są przerwy ogniowe i jak je można stworzyć?
18. Jaki sprzęt ppożarowy powinien mieć każdy gospodarz?
19. Na co zwraca uwagę zespół kontrolny w sklepie, w punkcie skupu, w magazynie?
20. Na co zwraca uwagę zespół kontrolny w ośrodku maszynowym, w garażu i w warsztacie?
21. Na co zwraca uwagę zespół kontrolny w szkole, przedszkolu, sali kinowej, w obiektach administracyjnych i użyteczności publicznej?
22. Jak przechowywać płyny łatwopalne, nawozy sztuczne, wapno, karbid?
23. Jaką dokumentację prowadzi zespół kontrolny?
24. Jakie czynniki są niezbędne dla zapoczątkowania zjawiska palenia się?
25. Jakie czynniki ułatwiają, a jakie utrudniają palenie się?
26. Jak płoną ciała stałe (np. drewno, węgiel), ciecze palne (benzyna, nafta) i gazy (gaz świetlny, gaz błotny itp.)?
27. Jakie zjawiska towarzyszą procesowi palenia się? Ich wpływ na rozwój pożaru i akcję gaśniczą.
28. Jakie gazy powstają w rezultacie palenia się? Podaj ich charakterystykę.

II. Do przedmiotu: służba bojowa OSP.

1. Omów budowę sikawki ręcznej i zasady jej działania.
2. Ile wynosi praktyczna głębokość ssania sikawki ręcznej i od czego ona zależy?
3. Ile litrów wody na minutę i pod jakim ciśnieniem można otrzymać z sikawki ręcznej?
4. Co oznaczają następujące niedomagania w pracy sikawki:
   — trzaskanie i pulsowanie prądu wody,
   — zatrzymanie się prądu wody mimo pompowania.
5. Jak należy czyścić i konserwować sikawkę ręczną? Jak wygląda konserwacja na okres zimowy?
6. Omów budowę motopompy.
7. Ile wynosi praktyczna głębokość ssania motopompy i od czego ona zależy?
8. Ile prądów skutecznych można otrzymać z waszej motopompy i w jakich warunkach?
9. Na co należy zwracać uwagę przy przewożeniu motopompy?
10. Podać zasady utrzymania motopompy w gotowości bojowej.

11. Jak jest zbudowana i do czego służy drabina Szczerbowskiego? Jak można ją sprawiać?
12. Jakie znasz drabiny pożarnicze — podaj ich przeznaczenie i sposób użycia.
13. Jak należy konserwować drabiny i bosaki?
14. Opisz bosak lekki i ciężki.
15. Jak zbudowana jest tłumica? Do czego ona służy?
16. Jak należy rozmieszczać sprzęt na wozach szykując się do wyjazdu do pożaru?
17. Co wiesz o przeznaczeniu, budowie, rodzajach i użytkowaniu węży tłocznych?
18. Jak są zbudowane węże ssawne? Uzasadnij celowość takiej budowy.
19. Jak należy czyścić, suszyć i konserwować węże pożarnicze?
20. Do czego służy: smok ssawny, kosz, pływak?
21. Do czego służą: podpinki; mostki, siodełka?
22. Wymień i scharakteryzuj poszczególne rodzaje sprzętu alarmowego.
23. Jak należy konserwować wozy i beczkowozy pożarnicze?
24. W jakim stanie powinien znajdować się sprzęt w remizie?
25. Co należy do uzbrojenia osobistego? Do czego służą poszczególne przedmioty uzbrojenia osobistego?
26. Co powinieneś czynić na dźwięk alarmu?
27. Jak przedstawia się podział bojowy sekcji?
28. Jakie zadania wykonuje przy pożarze rota I — ogniowa?
29. Jakie zadania wykonuje przy pożarze rota II — wodna?
30. Jakie zadania wykonuje przy pożarze rota III — wężowa?
31. Co uczynisz, jeśli pierwszy znajdziesz się na miejscu pożaru?
32. Jak będziesz ratował ludzi z miejsca pożaru (gdzie szukać dzieci, chorych, starców itp.)?
33. Jak będziesz ratował z pożaru konie, krowy, owce itp. zwierzęta hodowlane oraz ptactwo domowe?
34. Jakie zasady obowiązują podczas ratowania majątku ruchomego?
35. Jakie dane powinien uzyskać wywiad ogniowy?
36. Kto, kiedy i w jaki sposób przeprowadza wywiad ogniowy?
37. Co należy do zadań wywiadu wodnego i kto go przeprowadza?
38. Kto i w jaki sposób buduje stanowisko wodne?
39. Jakie zasady obowiązują przy budowie linii wężowej głównej?
40. Jakie zasady obowiązują przy zajmowaniu stanowiska gaśniczego?
41. Jak należy gasić materiały strzępiaste i sypkie?
42. Jak należy działać prądem wody gasząc pożar w pomieszczeniu mieszkalnym, a jak przy pożarze zewnętrznym?
43. Na czym polega działanie stanowiska gaśniczego w obronie, natarciu i osłonie?
44. Czego nie należy gasić wodą? Uzasadnij dlaczego!
45. Jak należy wymieniać pęknięty odcinek węża tłocznego w linii gaśniczej i w linii głównej?
46. W jaki sposób podczas pożaru można rozebrać budynek lub zdjąć strzechę?
47. Jak otwieramy dach kryty papą, blachą, dachówką?
48. W jaki sposób burzymy stropy i ściany?
49. Co wiesz o burzeniu kominów, gzymsów, balkonów?
50. W jaki sposób rozbiera się płoty i ogrodzenia?
51. W jakim celu opracowuje się plany obrony ppożarowej wsi?
52. Co wiesz o samoobronie ppożarowej ludności?
53. Jakie zasady obowiązują przy organizowaniu pomocy sąsiedzkiej straży pożarnych?
54. Co robi służba łączności i alarmowania na wypadek alarmu pożarowego?
55. Jakie są zadania łączników w czasie dużego pożaru?
56. Od czego zależy zapotrzebowanie gaśnicze wody we wsi (osiedlu)?
57. Jak buduje się zastawki na strumieniach?
58. Opisz budowę najprostszego sztucznego zbiornika wodnego.
59. Jakim wymogom powinno odpowiadać stanowisko wodne?
60. Wyjaśnij, jak buduje się stały punkt czerpania na rzece lub stawie.
61. Jak zabezpiecza się punkty czerpania na okres zimy?
62. Dla jakich zadań została powołana Terenowa Obrona Przeciwlotnicza?
63. Jakie znasz środki rażenia z powietrza podczas napadu powietrznego?
64. Co wiesz o broni atomowej?
65. Omów zagadnienia obrony przeciwatomowej.
66. Co nazywamy skażeniem terenu?
67. Jakie zasady obowiązują przy budowie schronów i szczelin plotniczych?
68. Jakie są zasady działania straży pożarnych w warunkach TOPL?

III. Do przedmiotu: organizacja ochrony ppoż.

1. Jak należy przygotować wieś do walki z pożarem dużym i bardzo dużym?
2. Co należy do podstawowych zadań każdej OSP?
3. Jak przedstawia się organizacja wewnętrzna stowarzyszenia OSP?
4. Co należy do zakresu uprawnień walnego zebrania?
5. Z kogo składa się zarząd OSP i jakie są jego zadania?
6. Jakie uprawnienia i zadania posiada naczelnik OSP?
7. Jakie zadania spoczywają na powiatowej komendzie straży pożarnych?
8. Jakie zadania i jakie uprawnienia posiada Związek OSP?
9. Co należy do podstawowych obowiązków strażaka ochotnika?
10. Jakie cechy moralne, psychiczne i fizyczne powinien posiadać strażak?
11. Jakie są uprawnienia strażaka?
12. Opisz, jak strażak powinien być umundurowany.
13. Jak należy nosić mundur i jak zachowywać się w mundurze w różnych okolicznościach?
14. Wymień stopnie służbowe w pożarnictwie zawodowym. Jak wygląda oznaczenie tych stopni?
15. Jakie funkcje istnieją w pożarnictwie ochotniczym? Jak wygląda oznaczenie tych funkcji?

Obecność członków OSP w ....

na szkoleniu I stopnia — strażaka ochotnika szeregowca

Lp.	Nazwisko i imię	Data przeprowadzenia zbiórki												Razem obecnych / nieobecn.
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														
16														
17														
18														
19														
20														
21														
22														
23														
24														
25														
26														
Razem na zbiórce:														

O obecny, I nieobecny, + spóźnił się

Województwo ....

Powiat ....

OSP ....

Dnia ....

PROTOKÓŁ

z zakończenia szkolenia podstawowego I stopnia

I. **Szkolenie rozpoczęto dnia** ....

ilość uczestników ....

Szkolenie zakończono dnia ....

Szkolenie ukończyło .... członków OSP

II. **Przeprowadzono:**

a) wykładów .... godzin

b) ćwiczeń .... godzin

Razem .... godzin

III. **Wyniki egzaminu**

Egzamin zdało .... osób

Skład Komisji Egzaminacyjnej

(nazwisko, imię, funkcja i podpis)

....

....

....

....

3

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY Nr 3/59

KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 11 września 1959 r.

w sprawie zatwierdzenia i wprowadzenia do użytku służbowego programu Nr II/IV szkolenia II stopnia — dowódcy sekcji ochotniczej straży pożarnej

1. Zatwierdzam i wprowadzam do użytku służbowego program Nr II/IV szkolenia II stopnia — dowódcy sekcji ochotniczej straży pożarnej.

2. Unieważniam wszystkie dotychczas wydane programy szkolenia w zakresie dowódcy sekcji ochotniczej straży pożarnej.

Zał. 1, program

Komendant Główny: **R. Darczewski**

PROGRAM Nr II/IV

szkolenia podstawowego II stopnia — dowódcy sekcji ochotniczej straży pożarnej

I. CEL SZKOLENIA

1. Celem szkolenia wg niniejszego programu jest przygotowanie kandydatów na dowódców sekcji OSP do dowodzenia sekcją w różnych sytuacjach pożarowych oraz innych akcjach interwencyjnych, jak również do współdziałania w zakresie zapobiegania pożarom na wsi i prowadzenia szkolenia oddziału bojowego OSP.

II. WARUNKI PRZYJĘCIA NA SZKOLENIE

2. Kandydaci na szkolenie dowódcy sekcji OSP muszą odpowiadać następującym warunkom:

a) posiadać umiejętność biegłego czytania i pisania;

b) mieć co najmniej 1-roczną praktykę w jednostkach ochrony przeciwpożarowej (ochotniczych lub zawodowych);

c) posiadać ukończone wyszkolenie w zakresie strażaka szeregowca;

d) w miarę możności posiadać ukończoną służbę wojskową.

III. CO POWINIEN WIEDZIEĆ I UMIEĆ ABSOLWENT SZKOLENIA

3. Absolwent kursu II stopnia musi uzyskać następujące wiadomości i umiejętności:

a) rozumieć istotę zagrożenia pożarowego wsi;

b) znać podstawowe zasady służby wewnętrznej i musztry formalnej;

c) znać ogólne zasady zapobiegania pożarom na wsi;
d) znać ogólnie sprzęt pożarniczy OSP oraz zasady jego konserwacji;
e) znać zasady wyszkolenia bojowego pojedynczego strażaka oraz sekcji gaśniczej;
f) znać ogólne zasady i sposoby walki z pożarami we wsiach i osiedlach i umieć prowadzić ćwiczenia z tego zakresu w ramach sekcji;
g) umieć dowodzić sekcją w różnych sytuacjach pożarowych, atmosferycznych i terenowych;
h) znać ogólne zasady przygotowywania wsi do walki z pożarami dużymi i bardzo dużymi;
i) być zapoznanym ze współczesnymi środkami napadu powietrznego oraz zasadami obrony przed skutkami tego napadu.

IV. CZAS PRZEZNACZONY NA SZKOLENIE

4. Szkolenie II stopnia jest prowadzone przez powiatową komendę straży pożarnych na 6-dniowych skoszarowanych lub nieskoszarowanych kursach wg zasad określonych w Instrukcji o organizacji szkolenia członków OSP i Regulaminie organizacji kursów (Zarządzenie Nr 24/59).

5. Ogółem na szkolenie przeznaczone jest 44 godziny w tym: w pierwszym i szóstym dniu szkolenia po 6 godzin, w pozostałych po 8 godzin dziennie.

6. Szkolenie na kursach nieskoszarowanych prowadzi się w terenie (w rejonach) w dniach najbardziej dogodnych dla uczestników szkolenia.

V. 7. UKŁAD PRZEDMIOTÓW NAUCZANIA

Lp.	Nazwa przedmiotu	Ilość jedn. lekc. na:		
		Wykłady	Ćwiczenia	Razem
1	Służba zapobiegania pożarom:			
	a) zagrożenie pożarowe wsi	2	—	2
	b) zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów na wsi	4	2	6
	razem:	6	2	8
2	Służba bojowa OSP:			
	a) sprzęt pożarniczy	2	6	8
	b) wyszkolenie bojowe	4	12	16
	c) przygotowanie wsi do walki z pożarami dużymi i bardzo dużymi	2	—	2
	d) TOPL	4	—	4
	razem:	12	18	30
3	Organizacja ochrony przeciwpożarowej:			
	a) regulamin służby wewnętrznej	2	—	2
	b) musztra	—	2	2
	c) prace szkoleniowe w OSP	2	—	2
	razem:	4	2	6
	Ogółem:	22	22	44

VI. OGÓLNE WSKAZÓWKI METODYCZNE SZKOLENIA

8. Szkolenie przeprowadza się metodą wykładów i ćwiczeń praktycznych. Zajęcia praktyczne prowadzi się z całym kursem lub w grupach liczących 9—12 osób. Godzina lekcyjna (jednostka lekcyjna) trwa 45 minut, przerwa 10 minut. Niektóre tematy mogą być przerobione przy zastosowaniu metody ćwiczeń praktycznych lub pokazu, połączonych z opowiadaniem lub pogadanką.

9. Wykładowcy i instruktorzy są zobowiązani przestrzegać w czasie szkolenia następujących ogólnych zasad nauczania:

a) zasadę poglądowości;
b) zasadę świadomego i aktywnego udziału wszystkich kursantów w procesie nauczania;
c) zasadę systematyczności w doborze i realizacji materiału nauczania;
d) zasadę trwałości wiedzy kursistów;
e) zasadę przystępności nauczania.

W doborze metod szkolenia, pomocy naukowych oraz tematyki i miejsca ćwiczeń należy kierować się ww ogólnymi zasadami nauczania.

Podstawową metodą szkolenia dowódców sekcji OSP są: ćwiczenia praktyczne i pokaz.

10. W celu ułatwienia organizacji szkolenia podaje się w części VIII programu materiał nauczania w podziale lekcyjnym. W uzasadnionych wypadkach dopuszcza się dokonywania zmian w układzie niniejszego programu z warunkiem zachowania niezbędnej systematyczności i logicznej kolejności w doborze materiału nauczania.

11. Każdorazowo przed rozpoczęciem ćwiczeń lub po ich zakończeniu należy kilka minut przeznaczyć na musztrę. W tym celu należy również wykorzystać apele poranne i wieczorne.

Z zasadami zachowania się na kursie, z regulaminem słuchacza i regulaminem służby na kursach należy słuchaczy zapoznać przed lub po zakończeniu zajęć w pierwszym dniu szkolenia.

12. W celu ułatwienia prowadzenia ćwiczeń bojowych organizatorzy kursu powinni przygotować (i stosować w każdym ćwiczeniu) chorągiewki itp. znaki umowne do pozorowania sytuacji pożarowych i terenowych oraz oznaki funkcji dla członków sekcji w postaci opasek na rękawy lub tarcz płóciennych na piersi i plecy.

W szkoleniu bojowym unikać stwarzania sytuacji nierealnych lub niezgodnych z obiektywnie istniejącymi warunkami terenowymi, atmosferycznymi czy charakterem zabudowy.

13. Co najmniej 3-krotnie w ciągu trwania kursu skoszarowanego należy przeprowadzić w godzinach pozalekcyjnych konsultację z kursem. Konsultację przeprowadzają wykładowcy. Celem konsultacji jest ugruntowanie i pogłębienie materiału podanego w czasie zajęć programowych.

14. Po każdym ćwiczeniu należy oczyścić i zakonserwować sprzęt użyty do ćwiczeń m. in. w celu wdrożenia do tego słuchaczy kursu. Wykładowcy i instruktorzy powinni stale zwracać uwagę na prawidłowe, zgodne z wymaganiami służby wewnętrznej zachowanie się i postępowanie słuchaczy, szczególnie na ich postawę, meldunki, oddawanie honorów i zachowanie się w mundurze.

15. W ramach godzin pozalekcyjnych na kursie należy zorganizować naukę własną kursantów oraz działalność kulturalno-uświadamiającą (wyjście do kina, czytanie prasy, słuchanie wiadomości radiowych, pogadanki o charakterze społeczno-politycznym itp.).

16. Tok zajęć i życie koszarowe organizuje się wg zasad przyjętych w ochronie przeciwpożarowej i ujętych we właściwe regulaminy służbowe.

VII. TEMATYCZNY PROGRAM SZKOLENIA

Przedmiot 1: Służba zapobiegania pożarom — 6 godz. wykładów, 2 godz. ćwiczeń.

Temat a. Zagrożenie pożarowe wsi — 2 godz. wykładów.

1. Pożar jako zło społeczne:

a) znaczenie ognia w rozwoju społeczeństwa ludzkiego;

b) istota i definicja pożaru;

c) zarys ogólny dziejów walki z pożarami;

d) ujemny wpływ strat pożarowych na poziom życia ludzi pracy i rozwój gospodarczy kraju;

e) rola i znaczenie ochotniczych straży pożarnych.

2. Zagrożenie pożarowe wsi:

a) jaki wpływ na zagrożenie pożarowe wsi ma:
— zwartość i charakter zabudowy,
— rodzaj materiału ścian i pokrycia budynków,
— składowanie w obrębie zabudowań materiałów palnych,
— stan i charakter zadrzewienia,
— kierunek panujących wiatrów;

b) jak początkowo mały pożar rozwija się do rozmiarów pożaru dużego i bardzo dużego:
— drogi, kierunek i szybkość rozwoju pożaru,
— wielkość bezpośredniego działania płomieni,
— promieniowanie cieplne,
— ognie lotne,
— podatność różnych materiałów na bezpośrednie działanie płomieni, promieniowanie ciepła i ognie lotne;

c) jakie czynniki ułatwiają walkę z pożarem:
— wysoki poziom wyszkolenia strażaków i funkcyjnych OSP oraz samoobrony ppożarowej mieszkańców,
— wiatr, wilgotność powietrza i materiałów itp. czynniki atmosferyczne,
— zabezpieczone otwory w budynkach (świetliki, okna, drzwi),
— ustawowe odległości między budynkami,
— przestrzenne przerwy (oddzielenia) ogniowe,
— zadrzewienie pasów między budynkami i zagrodami,
— budowa ogniomurów.

Temat b. Zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów na wsi — 4 godz. wykładów, 2 godz. ćwiczeń:

a) przyczyny powstawania pożarów;

b) organizacja prac zapobiegawczych na wsi i zasady działania przeciwpożarowych zespołów kontrolnych;

c) znaczenie i zasady prowadzenia działalności propagandowo-uświadamiającej;

d) przepisy dotyczące nadzoru nad dziećmi, palenia tytoniu, ognisk i używania otwartego ognia;

e) przepisy dotyczące urządzeń ogrzewniczych i kominów;

f) zasady instalowania i korzystania z oświetlenia elektrycznego i naftowego;

g) zapobieganie pożarom w budynkach mieszkalnych i gospodarczych na wsi;

h) ustawienie stogów, brogów i stert oraz używanie ciągników i silników;

i) przechowywanie i używanie płynów łatwopalnych;

j) kontrole przeciwpożarowe w budynkach i obiektach wiejskich oraz sporządzanie protokołów stanu bezpieczeństwa pożarowego.

Przedmiot 2: Służba bojowa OSP — 12 godz. wykładów, 18 godz. ćwiczeń.

Temat a. Sprzęt pożarniczy — 2 godz. wykładów, 6 godz. ćwiczeń:

a) budowa oraz zasady działania, użycia i konserwacji:
— sikawek ręcznych,
— motopomp;

b) budowa, zastosowanie i konserwacja:
— drabin pożarniczych,
— węży ssawnych i tłocznych,
— wyposażenia węży ssawnych i tłocznych oraz sprzętu do ich obsługi (smok, pływak, kosz, zbieracz, łączniki, przełączniki, klucze do łączników, prądownice, rozdzielacz, mostki, siodełka, podpinki, bandaże, zwijadła),
— sprzętu oświetleniowego,
— sprzętu alarmowania i łączności,
— uzbrojenia osobistego i ubrania ochronnego,
— sprzętu transportowego;

c) sposób rozmieszczenia sprzętu w strażnicy. Zasady gotowości bojowej sprzętu;

d) przenoszenie, sprawianie i składanie bosaków lekkich i ciężkich;

e) przenoszenie, sprawianie i składanie drabin przystawnych lekkich i ciężkich;

f) przenoszenie, sprawianie i składanie drabiny Szczerbowskiego;

g) budowanie i zwijanie linii wężowych.

Temat b. Wyszkolenie bojowe — 4 godz. wykładów, 12 godz. ćwiczeń:

a) organizacja jednostki bojowej podczas alarmu:
— podział bojowy sekcji,
— obowiązki i zadania poszczególnych rot,
— oznaki funkcji w podziale bojowym sekcji;

b) czynności strażaków przybywających na alarm:
— czynności I strażaka i następnych,
— obejmowanie funkcji w sekcji,
— przygotowanie sprzętu i środków transportowych do odjazdu (zasady podziału sprzętu na sekcje);

c) odjazd, jazda i przybycie do pożaru;

d) rodzaje sekcji;

e) podstawowe zadania sekcji w czasie pożaru — **2 godz. wykładów;**

a) wywiad ogniowy i ratownictwo:
— znaczenie wywiadu ogniowego dla dowódcy,
— zadania wywiadu ogniowego,
— sposób przeprowadzania wywiadu ogniowego;

b) ratowanie ludzi, zwierząt i ruchomości:
— kto przeprowadza akcję ratowniczą,
— sposoby ratowania ludzi,
— sposoby ratowania zwierząt,
— sposoby ratowania ruchomości,
— odpowiedzialność dowódcy za całość akcji ratowniczej oraz za życie i zdrowie ratowników;

c) zadanie i sposób przeprowadzania wywiadu wodnego;
d) prace wyburzeniowe, usuwanie części konstrukcyjnych i rozbieranie budynków, szop, ogrodzeń itp.;
e) sposoby gaszenia różnych pożarów:
— charakterystyka procesu palenia się i gaszenia różnych materiałów,
— sposoby gaszenia pożarów: wewnętrznych w pomieszczeniach na poddaszach i strychach,
— sposoby gaszenia pożarów zewnętrznych budynków, słomy, paszy oraz sklepów, składów itp. małych obiektów gospodarczych,
— sposoby gaszenia pożarów lasów, łąk i torfowisk — **2 godz. wykładów.**

a) czynności w czasie alarmu, obejmowanie funkcji, podział bojowy sekcji, przygotowanie do odjazdu, zbiórka za wozem;
b) uzbrojenie i wyposażenie rot. Główne zadania poszczególnych rot;
c) zasady rozwijania sił sekcji w terenie płaskim;
d) zadania dowódcy sekcji — **4 godz. ćwiczeń;**

a) wywiady i ratownictwo: uzbrojenie i wyposażenie rot, rozkazy, przeprowadzanie wywiadów i ratownictwa, meldowanie wyników;
b) przeprowadzanie ratownictwa pod osłoną;
c) budowa stanowiska wodnego, przystosowanie punktu czerpania, zajmowanie stanowiska wodnego, budowa linii ssawnej w różnych warunkach terenowych;
d) budowa linii wężowej głównej w różnych warunkach działania;
e) rozwijanie sił sekcji na obiektach łącznie z wywiadami i ratownictwem z zastosowaniem drabin i sprzętu burzącego i dowodzenie sekcją — **4 godz. ćwiczeń;**

a) ćwiczenia taktyczno-bojowe na obiektach, dowodzenie sekcją w różnych warunkach jej działania;
b) zasady współdziałania z innymi sekcjami gaśniczymi;
c) rozwijanie sił sekcji w utrudnionych warunkach — **4 godz. ćwiczeń.**

Temat c. Przygotowanie wsi do walki z pożarami dużymi i bardzo dużymi — 2 godz. wykładów:

a) cechy charakterystyczne dużego i bardzo dużego pożaru we wsi:
— bardzo szybkie tworzenie się ognisk pożarów zewnętrznych,
— szybkie rozprzestrzenianie się pożaru (działalność płomieni, promieniowanie cieplne, ognie lotne),
— konieczność prowadzenia walki z pożarem w różnych formach i w różnych miejscach wsi (natarcie, obrona, osłona);
b) organizacja pomocy sąsiedzkiej straży pożarnych;
c) organizacja, zadania i sprzęt samoobrony przeciwpożarowej mieszkańców;
d) organizacja systemu alarmowania własnej OSP i mieszkańców wsi oraz straży pożarnych pomocy sąsiedzkiej;
e) cel i ogólne zasady opracowania i postępowania według planu obrony przeciwpożarowej wsi;
f) rola dowódcy sekcji OSP w wypadku pożaru (dowodzenie sekcją na wyznaczonym odcinku działania).

Temat d. Terenowa obrona przeciwlotnicza — 4 godz. wykładów:

a) lotnicze i bezpilotowe środki napadu powietrznego:
— podział i charakterystyka lotnictwa wojskowego i różnych środków rażenia,
— bomby zapalające,
— broń rakietowa,
— broń atomowa (rodzaje i skutki wybuchów atomowych),
— obrona przeciwatomowa;
b) formy i środki obrony przed skutkami napadu powietrznego:
— organizacja i zadania TOPL,
— zadania i organizacja służby przeciwpożarowej TOPL we wsiach i osiedlach,
— sposoby działania jednostek pożarniczych TOPL w akcji gaszenia pożarów spowodowanych napadem z powietrza,
— zasady odkażania i dezaktywacji,
— udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym wskutek napadu powietrznego.

Przedmiot 3. Organizacja ochrony przeciwpożarowej — 4 godz. wykładów i 2 godz. ćwiczeń.

Temat a. „Regulamin służby wewnętrznej" — 2 godz. wykładów:

a) podstawowe cele i zadania OSP;
b) organizacja wewnętrzna OSP, kadry dowódców, funkcyjnych i strażaków;
c) obowiązki i uprawnienia strażaka;
d) stopnie służbowe i funkcje w OSP;
e) przełożeni, podwładni, starsi i młodsi;
f) wydawanie i wykonywanie rozkazów;
g) umundurowanie i zasady noszenia munduru i zachowania się w mundurze;
h) zasady oddawania honorów.

Temat b. Musztra — 2 godz. ćwiczeń:

a) postawa zasadnicza, postawa swobodna, zwroty w miejscu;
b) oddawanie honorów: w miejscu, w marszu;
c) zbiórka w szeregu, w dwuszeregu, w rzędzie, równanie, krycie, odliczanie, wstępowanie i występowanie;
d) formowanie szyków marszowych, marsz w szyku.

Temat c. Prace szkoleniowe w OSP — 2 godz. wykładów:

a) rodzaje specjalności i funkcje w OSP i wymagania fachowe stawiane specjalistom i funkcyjnym (problem doboru kandydatów na szkolenie);
b) organizowanie i przeprowadzanie szkolenia I stopnia — strażaka ochotnika szeregowca:
— cel, organizacja i program szkolenia,
— prace przygotowawcze przed rozpoczęciem szkolenia,
— sposób (metoda) przeprowadzania ćwiczeń i wykładów,
— korzystanie z instrukcji, regulaminów i podręczników,
— przygotowanie strażaków do egzaminu,
— świadectwa szkoleniowe, odznaki szkoleniowe;

c) zasady organizowania i prowadzenia szkolenia uzupełniającego OSP:
— tematyka szkolenia,
— szkolenie na obiektach leżących w zasięgu pomocy sąsiedzkiej,
— ćwiczenia z udziałem sąsiednich OSP,
— ćwiczenia na podstawie planu obrony przeciwpożarowej (manewry z udziałem straży pożarnych pomocy sąsiedzkiej, działalnością służby alarmowania i łączności itp.).

Zał. do programu Nr II/IV

PLAN LEKCYJNY

kursu II stopnia — dowódcy sekcji OSP

Dzień	8.00—8.45	8.55—9.40	9.50—10.35	10.45—11.30	11.40—12.25	12.35—13.20	15.00—15.45	15.55—16.40
1	Organizacja kursu		**Lekcja 1 — wykład** Zagrożenie pożarowe wsi		**Lekcja 2 — wykład** Organizacja ochrony ppoż.		**Lekcja 3 — ćwiczenia** Musztra	
2	**Lekcja 4 — wykład** Sprzęt pożarniczy		**Lekcja 5 — ćwiczenia** Obsługa sprzętu pożarniczego				**Lekcja 6 — wykład** Wyszkolenie bojowe	
3	**Lekcja 7 — ćwiczenia**		Wyszkolenie bojowe		**Lekcja 8 — wykład** Wyszkolenie bojowe		**Lekcja 9 — ćwiczenia** Obsługa sprzętu poż.	
4	**Lekcja 10 — wykład** Przygotowanie wsi do walki z pożarami dużymi		**Lekcja 11 — ćwiczenia** Wyszkolenie bojowe				**Lekcja 12 — wykład** Zapobieganie pożarom	
5	**Lekcja 13 — wykład** Zapobieganie pożarom		**Lekcja 14 — ćwiczenia** Wyszkolenie bojowe				**Lekcja 15 — ćwiczenia** Kontrole ppożarowe	
6	**Lekcja 16 — wykład** TOPL		**Lekcja 17 — wykład** Prace szkoleniowe		**Lekcja 18 — wykład** TOPL		Egzamin	

4

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY Nr 4/59
KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 11 września 1959 r.

w sprawie zatwierdzenia i wprowadzenia do użytku służbowego programu Nr III/IV szkolenia III stopnia — naczelnika OSP typu KR, KRM i KM

1. Zatwierdzam i wprowadzam do użytku służbowego program Nr III/IV szkolenia III stopnia — naczelnika OSP typu KR, KRM i KM.

2. Unieważniam wszystkie dotychczas wydane programy szkolenia w zakresie naczelnika OSP typu KR, KRM i KM.

Komendant Główny: **R. Darczewski**

Zał. 1., program

PROGRAM Nr III/IV

szkolenia podstawowego III stopnia — naczelników ochotniczych straży pożarnych typu KR, KRM i KM

I. CEL SZKOLENIA

1. Celem szkolenia naczelników OSP typu KR, KRM i KM jest przygotowanie ich do organizowania ochrony przeciwpożarowej osiedli, przygotowania elementów niezbędnych do skutecznej walki z pożarem oraz kierowanie akcjami ratowniczymi.

II. WARUNKI PRZYJĘCIA NA SZKOLENIE

2. Kandydaci na szkolenie naczelników OSP typu KR, KRM i KM muszą odpowiadać następującym warunkom:

a) posiadać umiejętność biegłego czytania i pisania;

b) mieć ukończone wyszkolenie II stopnia w zakresie dowódcy sekcji OSP;
c) pełnić funkcje naczelnika lub zastępcy naczelnika OSP.

III. CO POWINIEN WIEDZIEĆ I UMIEĆ ABSOLWENT SZKOLENIA

3. Absolwent kursu III stopnia musi uzyskać następujące wiadomości i umiejętności:

a) rozumieć istotę zagrożenia pożarowego wsi i osiedli;
b) znać organizację ochrony ppożarowej w skali gromady i powiatu oraz podstawowe obowiązki naczelnika OSP;
c) umieć zorganizować działalność oddziału bojowego OSP i utrzymywać go w stałej gotowości bojowej;
d) znać zasady taktyki działania straży pożarnych w różnych sytuacjach pożarowych;
e) znać zasady dowodzenia zgrupowaniem 4—6 sekcji;
f) umieć zorganizować samoobronę ppożarową mieszkańców i kierować nią w razie pożaru;
g) znać zasady zaopatrzenia wodnego osiedli i umieć wykonać punkty czerpania;
h) znać podstawowe środki łączności stosowane w strażach pożarnych oraz organizację łączności i alarmowania;
i) znać zasady opracowywania planów obrony ppożarowej wsi i osiedli i umieć działać wg planu obrony;
j) umieć zorganizować i przeprowadzić szkolenie podstawowe i uzupełniające strażaka szeregowca OSP oraz prowadzić szkolenie oddziału bojowego OSP;
k) umieć zorganizować działalność zapobiegawczą na swoim terenie;
l) znać zadania i uprawnienia GRN i sołtysów w zakresie zapobiegania pożarom i innych dziedzin ochrony ppożarowej wsi i osiedli;
ł) znać zadania i uprawnienia powiatowej komendy straży pożarnych i oddziału powiatowego Związku OSP odnośnie ochotniczych straży pożarnych.

IV. CZAS PRZEZNACZONY NA SZKOLENIE

4. Szkolenie III stopnia jest prowadzone przez powiatową komendę straży pożarnych na 6-dniowych skoszarowanych lub nieskoszarowanych kursach wg zasad określonych w Instrukcji o organizacji szkolenia członków OSP i w Regulaminie organizacji kursów (zarządzenie Nr 24/59 Komendanta Głównego).

5. Ogółem na szkolenie przeznaczonych jest 44 godziny, w tym w pierwszym dniu szkolenia 6 godz., w następnych do piątego dnia po 8 godz. i w ostatnim dniu 6 godz.

6. Szkolenie na kursach nieskoszarowanych prowadzi się w terenie (w rejonach), w dniach najbardziej dogodnych dla uczestników szkolenia.

V. 7. UKŁAD PRZEDMIOTÓW NAUCZANIA

Lp.	Nazwa przedmiotu	Ilość jedn. lekc na: Wykłady	Ćwiczenia	Razem:
1	Służba zapobiegania pożarom:			
	a) zagrożenie pożarowe wsi	2	—	2
	b) zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów na wsi.	6	—	6
	Razem:	8	—	8
2	Służba bojowa OSP:			
	a) wyszkolenie bojowe	4	14	18
	b) sposoby gaszenia pożarów	4	—	4
	c) organizacja walki z pożarami na wsi	4	2	6
	d) zaopatrzenie wodne	2	—	2
	Razem:	14	16	30
3	Organizacja ochrony ppoż.:			
	a) organizacja ochrony ppoż.	4	—	4
	b) szkolenie pożarnicze	2	—	2
	Razem:	6	—	6
	Ogółem:	28	16	44

VI. OGÓLNE WSKAZÓWKI METODYCZNE SZKOLENIA

8. Szkolenie przeprowadza się metodą wykładów i ćwiczeń praktycznych. Zajęcia praktyczne prowadzi się z całym kursem lub w grupach liczących 9—12 osób.

Godzina lekcyjna (jednostka lekcyjna) trwa 45 minut, przerwa 10 minut. Niektóre tematy mogą być przerabiane przy zastosowaniu metody ćwiczeń praktycznych lub pokazu, połączonych z opowiadaniem lub pogadanką.

9. Wykładowcy i instruktorzy są zobowiązani przestrzegać w czasie szkolenia następujących ogólnych zasad nauczania:

a) zasadę poglądowości;
b) zasadę świadomego i aktywnego udziału wszystkich kursantów w procesie nauczania;
c) zasadę systematyczności w doborze i realizacji materiału nauczania;
d) zasadę trwałości wiedzy kursistów;
e) zasadę przystępności nauczania.

W doborze metod szkolenia, pomocy naukowych oraz tematyki i miejsca ćwiczeń należy kierować się ww ogólnymi zasadami nauczania.

10. Dla ułatwienia organizacji szkolenia podaje się w części VIII niniejszego programu materiał nauczania podzielony na lekcje. W uzasadnionych wypadkach dopuszcza się dokonania zmian w układzie niniejszego programu z warunkiem zachowania niezbędnej systematyczności i logicznej kolejności w doborze materiału nauczania.

11. Każdorazowo przed rozpoczęciem ćwiczeń lub po ich zakończeniu należy kilka minut przeznaczyć na musztrę. W tym celu należy wykorzystać również apele poranne i wieczorne.

Z zasadami służby wewnętrznej, a zwłaszcza z regulaminem słuchacza i z regulaminem służby na kursach należy słuchaczy zapoznać w pierwszym dniu szkolenia.

12. W celu ułatwienia prowadzenia ćwiczeń bojowych organizatorzy kursu powinni przygotować (i stosować w każdym ćwiczeniu) chorągiewki itp. znaki umowne do pozorowania sytuacji pożarowych i terenowych oraz oznaki funkcji dla członków sekcji (w formie opasek na rękawy lub płóciennych tarcz na piersi i plecy).

W szkoleniu bojowym unikać sytuacji nierealnych lub niezgodnych z obiektywnie istniejącymi warunkami terenowymi, atmosferycznymi czy charakterem zabudowy.

13. Co najmniej 3-krotnie w ciągu trwania kursu skoszarowanego należy w godzinach pozalekcyjnych przeprowadzić konsultacje (repetytoria) z kursem.

Konsultacje przeprowadzają wykładowcy. Celem konsultacji jest ugruntowanie i pogłębienie materiału podanego w czasie zajęć programowych.

14. Po każdym ćwiczeniu należy oczyścić i zakonserwować sprzęt użyty do ćwiczeń m.in. w celu wdrożenia do tego słuchaczy kursu. Kilka minut przed rozpoczęciem i po zakończeniu ćwiczeń należy przeznaczyć na musztrę formalną. Poza tym wykładowcy i instruktorzy powinni stale zwracać uwagę na prawidłowe, zgodne z wymaganiami służby wewnętrznej zachowanie się i postępowanie słuchaczy, szczególnie na ich postawę, meldunki, oddawanie honorów i zachowanie się w mundurze.

15. W ramach godzin pozalekcyjnych na kursie należy zorganizować naukę własną kursantów oraz działalność kulturalno-uświadamiającą (wyjście do kina, czytanie prasy, słuchanie wiadomości radiowych, pogadanki o charakterze społeczno-politycznym itp.).

16. Tok zajęć i życie koszarowe organizuje się wg zasad przyjętych w ochronie ppożarowej i ujętych we właściwe regulaminy służbowe (Regulamin słuchacza i Regulamin służby na kursach dla członków OSP).

VII. TEMATYCZNY PROGRAM SZKOLENIA

Przedmiot 1. Służba zapobiegania pożarom — 8 godz. wykładów.

Temat a. Zagrożenia pożarowe wsi — 2 godz. wykładów:

1. Krótki zarys historii pożarnictwa:

a) ochrona przeciwpożarowa w czasach dawnych,

b) walka z pożarami w średniowieczu,

c) powstawanie straży pożarnych i rozwój ochrony ppożarowej w Polsce w XIX w.,

d) ochrona ppożarowa w XX stuleciu,

e) konieczność wzmożenia walki z pożarami w PRL w związku z szybkim rozwojem gospodarczym kraju.

2. Zagrożenie pożarowe wsi i osiedli:

a) dlaczego na wsi powstają pożary duże i b. duże,

b) istota i charakter zagrożenia pożarowego wsi na podstawie analizy jednego pożaru b. dużego,

c) jak należy chronić wieś (osiedle) przed groźbą pożaru dużego lub b. dużego (zadrzewianie, niepalne pokrycia dachów, oddzielenia ppożarowe, czystość i porządek w zagrodach itp.),

d) przygotowanie ludności i OSP do walki z pożarem dużym i b. dużym.

Temat b. Zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów na wsi — 6 godz. wykładów:

1. Zadania GRN, sołtysa i naczelnika OSP w zakresie AZ:

a) zadania GRN w zakresie zapobiegania pożarom:
- w działalności propagandowej i uświadamiającej,
- odnośnie organizowania i kontroli pracy zespołów kontrolnych zapobiegania pożarom,
- prac budowlanych i urządzeń służących poprawieniu stanu zagrożenia pożarowego wsi i osiedli;

b) zadania sołtysa w zakresie zapobiegania pożarom
- w działalności propagandowej i uświadamiającej,
- czuwanie nad przestrzeganiem przepisów ppożarowych,
- odnośnie zespołów kontrolnych zapobiegania pożarom,
- odnośnie propagowania i popierania zakładania instalacji odgromowych, zadrzewiania wsi, budowy ppożarowych zbiorników wodnych itp prac zmierzających do poprawy stanu bezpieczeństwa pożarowego wsi (osiedla);

c) zadania naczelnika OSP w zakresie zapobiegania pożarom:
- typowanie członków do ppożarowych zespołów kontrolnych, szkolenie członków zespołów kontrolnych i organizowanie prac zapobiegawczych
- osobisty udział w kontrolach ppoż. w sklepach warsztatach, magazynach, ośrodkach PGR, spółdzielniach produkcyjnych, szkołach itp.,
- przestrzeganie i kontrolowanie terminowości i jakości pracy zespołów kontrolnych oraz organizowanie kontroli wykonania zaleceń pokontrolnych,
- kierowanie wspólnie z sołtysem pracami propagandowymi i uświadamiającymi oraz uzyskiwanie materiałów propagandowych,
- współdziałanie z sołtysem w zakresie: przestrzegania przepisów prawa budowlanego, przestrzegania przepisów pożarowych przy zabudowie i przebudowie wsi, zakładania instalacji piorunochronnych oraz zgłaszania potrzeb na budowę lub remont i naprawy kominów, palenisk itp. — **2 godz. wykładów.**

2. Zasady bezpieczeństwa pożarowego budynków oraz pomieszczeń mieszkalnych i gospodarczych na wsi:

a) nadzór nad dziećmi, palenie tytoniu, ognisk, używanie otwartego ognia;

b) urządzenia ogrzewcze i kominy;

c) oświetlenie elektryczne i naftowe, silniki i instalacje elektryczne;

d) strychy, piwnice, korytarze, wyjścia w budynkach mieszkalnych;

e) ustawianie stogów, brogów, stert oraz używanie ciągników i silników, dostęp do budynków, podręczny sprzęt pożarniczy;

f) sklepy, magazyny, warsztaty, ośrodki maszynowe — **2 godz. wykładów.**

3. Zapobieganie rozszerzaniu się pożarów na wsi:

a) podstawowe przepisy budowlane dot. wsi;

b) zasady zadrzewiania granic działek i wolnych przestrzeni między budynkami;

c) zasady postępowania przy zmianie pokrycia dachów z palnego na trudno palne (przeciwogniowe uodparnianie strzech);

d) problem tzw. „ogacania" budynków oraz stert, brogów itp. zgrupowań palnych materiałów;

e) druki i sprawozdawczość z prac w dziedzinie zapobiegania pożarom — **2 godz. wykładów.**

Przedmiot 2. Służba bojowa OSP — 14 godz. wykładów, 16 godz. ćwiczeń.

Temat a. Wyszkolenie bojowe:

1. Organizacja oddziału bojowego OSP i jego gotowość bojowa:

a) organizacja oddziału bojowego OSP: etaty osobowe i etaty podstawowego sprzętu, funkcje w OSP i zadania poszczególnych funkcyjnych, zasady podziału członków czynnych OSP na sekcje i ewent. plutony;

b) strażnica OSP: typ wzorowy, przystosowanie strażnic nietypowych do wymagań gotowości bojowej:
- — rozmieszczenie sprzętu pożarniczego,
- — zabezpieczenie wnętrza strażnicy przed śniegiem, deszczem itp.,
- — sposób otwierania bramy strażnicy i zabezpieczenia jej przed zablokowaniem,
- — oświetlenie strażnicy,
- — klucze do strażnicy,
- — porządek, ład i czystość wnętrza strażnicy;

c) gotowość bojowa sprzętu:
- — uporządkowanie po każdych ćwiczeniach,
- — systematyczna konserwacja,
- — paliwo do motopomp, części zapasowe sprzętu,
- — ułożenie sprzętu i ustawienie wozów w strażnicy,
- — organizowanie środków transportowych do przewozu ludzi i sprzętu — **2 godz. wykładów.**

2. Zasady wyszkolenia bojowego:

a) organizacja jednostek bojowych OSP podczas alarmu:
- — podział na sekcje i roty,
- — obowiązki i zadania poszczególnych rot,
- — obowiązki dowódcy w czasie alarmu;

b) czynności strażaków przybywających na alarm:
- — czynności I strażaka i następnych,
- — obejmowanie funkcji w sekcji,
- — przygotowanie sprzętu i środków transportowych do odjazdu;

c) odjazd i jazda do pożaru:
- — postępowanie na wypadek spotkania po drodze do pożaru innego pożaru;

d) przyjazd do pożaru, miejsce ustawienia wozów, obowiązki dowódcy;

e) wywiad ogniowy i ratownictwo:
- — znaczenie wywiadu ogniowego dla dowódcy,
- — zadania wywiadu ogniowego,
- — sposób przeprowadzania wywiadu ogniowego;

f) ratowanie ludzi, zwierząt i ruchomości:
- — organizacja akcji ratowniczej,
- — sposoby ratowania ludzi,
- — sposoby ratowania zwierząt,
- — sposoby ratowania ruchomości,
- — odpowiedzialność dowódcy za całość akcji ratowniczej oraz za życie i zdrowie ratowników;

g) zadania i sposób przeprowadzania wywiadu wodnego;

h) prace wyburzeniowe, usuwanie części konstrukcyjnych i rozbieranie budynków, szop, ogrodzeń itp. — **2 godz. wykładów.**

Uwaga metodyczna. Podtemat 2 ma na celu przypomnienie materiału będącego przedmiotem nauczania na kursie dowódców sekcji OSP.

Temat b. Sposoby gaszenia pożarów i zwalczania klęsk żywiołowych:

a) sposoby gaszenia pożarów na poddaszach, strychach, w piwnicach oraz pożarów wiązań dachowych;

b) gaszenie pożarów budynków mieszkalnych i biurowych;

c) gaszenie pożarów sklepów, magazynów, warsztatów itp. obiektów gospodarczych;

d) gaszenie pożarów budynków użyteczności publicznej: kin, szkół, szpitali, kościołów itp.;

e) gaszenie pożarów płynów łatwopalnych;

f) gaszenie pożarów lasów:
- — specyfika pożaru lasu i jego cechy charakterystyczne,
- — gaszenie pożaru przyziemnego,
- — zwalczanie pożaru górnego (wierzchołkowego),
- — organizacja walki z pożarem dużego obszaru leśnego;

g) pożary łąk i torfowisk:
- — cechy charakterystyczne pożaru łąk, wrzosowisk i torfowisk;
- — sposoby walki z pożarem łąk i torfowisk,
- — organizacja akcji ratowniczo-gaśniczej;

h) powodzie i katastrofy:
- — przygotowanie straży pożarnych do walki z powodzią,
- — zadania straży pożarnych na wypadek powodzi,
- — taktyka działania straży w akcji przeciwpowodziowej,
- — rodzaje katastrof, do których mogą być wzywane straże pożarne (budowlane, drogowe, kolejowe, utonięcia itp.),
- — przygotowanie straży pożarnych do akcji ratowniczej w wypadku katastrof,
- — sposoby udzielania pomocy poszkodowanym i postępowanie na wypadek różnych katastrof;

i) pożary wsi i osiedli:
- — sposoby walki z pożarem dużym i bardzo dużym we wsi lub osiedlu (cechy charakterystyczne pożaru wiejskiego),
- — stosowanie przerw ogniowych,
- — ewakuacja ludności i zabezpieczenie mienia mieszkańców;

j) specyficzne warunki gaszenia pożaru w warunkach zimowych oraz w czasie silnych wiatrów, huraganów — **4 godz. wykładów.**

Uwaga metodyczna. Punkt i potraktować ogólnie jako wprowadzenie do zagadnienia, które będzie przedmiotem następnych lekcji.

Temat c. Organizacja walki z pożarami na wsi:

1. Przygotowanie osiedla do walki z pożarem dużym i b. dużym:

a) organizacja samoobrony pożarowej wsi i osiedli:
— cel istnienia i zadania samoobrony ppożarowej mieszkańców,
— zadania samoobrony ppożarowej w miejscowościach posiadających własną OSP oraz miejscowościach bez zorganizowanej straży poż.,
— organizacja samoobrony ppożarowej wsi i osiedli,
— działalność samoobrony ppożarowej w czasie pożaru,
— zadania kierowników i dowódców grup samoobrony ppożarowej;

b) sprzęt samoobrony ppożarowej;

c) sposób organizowania samoobrony ppoż. w osiedlu:
— akcja uświadamiająca wśród mieszkańców,
— uprawnienia rad narodowych w tym zakresie,
— zadania naczelnika OSP odnośnie organizowania samoobrony ppoż.;

d) organizacja służby alarmowania i łączności:
— urządzenia i środki alarmowania ludności i członków OSP,
— sposoby i zasady rozmieszczenia środków alarmowania,
— alarmowania straży pożarnych pomocy sąsiedzkiej,
— plan łączności i alarmowania na wypadek pożaru,
— karta alarmowa,
— sprzęt łączności na miejscu akcji — **2 godz. wykładów.**

2. Plany obrony ppożarowej osiedla — podstawa organizacji walki z pożarami:

a) znaczenie i cel planów obrony ppożarowej oraz zasady ich opracowywania;

b) elementy składowe planu obrony ppożarowej:
— ustalenie sił i środków potrzebnych do skutecznej walki z pożarem we wsi (osiedlu) — pomoc sąsiedzka straży poż.,
— środki i system alarmowania i łączności,
— ustalenie odcinków pożarowych i najbardziej niebezpiecznych pożarowo skupisk budynków i obiektów,
— plan zaopatrzenia wodnego osiedla,
— samoobrona ppożarowa mieszkańców (podział na grupy, dowódcy, odcinki działania),
— sporządzanie szkiców wsi (osiedli) i nanoszenie na szkice poszczególnych elementów planu obrony,
— karta alarmowa osiedla jako forma planu obrony ppoż.;

c) kierowanie akcją gaśniczą wg planu obrony ppożarowej:
— wyznaczenie zadań dla własnego oddziału bojowego,
— kierowanie przybywających jednostek pomocy sąsiedzkiej do punktów czerpania i przydzielanie im zadań bojowych,
— organizowanie przybywających jednostek w związki taktyczne i wyznaczanie dowódców odcinków,
— zadania dowódcy odcinka pożarowego,
— odwody taktyczne: sposób ich organizowania i użycia,
— łączność z dowódcami odcinków,
— kierowanie działalnością samoobrony (zagadnienie łączności z grupami samoobrony ppożarowej),
— dowodzenie przy pomocy sztabu dowodzenia i bez sztabu,
— współdziałanie z władzami w czasie pożaru,
— przekazanie dowodzenia w wypadku przybycia osoby do tego uprawnionej (wg. Zarządz. Min. Gosp. Kom.),
— obowiązki kierownika akcji podczas likwidacji akcji gaśniczej — **2 godz. wykładów.**

Temat d. Zaopatrzenie wodne:

a) zależność ilości wody gaśniczej od przewidywanej ilości straży pożarnych w akcji gaszenia ewentualnego pożaru oraz czasu trwania pożaru;

b) opracowanie planu zaopatrzenia wodnego osiedla;

c) dostosowywanie istniejących naturalnych zbiorników wodnych do potrzeb straży pożarnych (dojazdy, pomosty, punkty czerpania);

d) zasady budowy najprostszych typów sztucznych ppożarowych zbiorników wodnych;

e) konserwacja ppożarowych urządzeń wodnych;

f) zabezpieczenie punktów czerpania na okres zimowy — **2 godz. wykładów.**

Temat e. Ćwiczenia z wyszkolenia taktyczno-bojowego — 16 godz.

a) czynności w remizie podczas alarmu;

b) formowanie sekcji bojowej, zbiórki za wozem, odjazd;

c) rozwijanie sił sekcji na obiektach i dowodzenie sekcją (wywiady, ratownictwo, zajmowanie stanowiska wodnego, budowa linii głównej i stanowisk gaśniczych).

(Uwaga metodyczna. Tematyka pkt. a), b) i c) ma na celu przypomnienie wiadomości będących przedmiotem nauczania na kursie dowódców sekcji OSP.

d) dowodzenie sekcją w różnych warunkach jej działania (ćwiczenie na obiektach);

e) dowodzenie plutonem OSP (podporządkowywanie dowódcy akcji przybywających sekcji OSP);

f) opracowanie przez słuchaczy planów obrony ppożarowej wsi (osiedla):
— sporządzanie odręcznego szkicu wsi,
— ustalanie sił i środków, które mogą być wprowadzone do akcji w wypadku dużego pożaru,
— ustalenie środków i systemu alarmowania i łączności na wypadek pożaru,

— ustalanie odcinków pożarowych, stanowisk wyjściowych i kierunków działania straży pożarnych,

— ustalenie rejonów działania samoobrony ppożarowej;

g) dowodzenie akcjami gaśniczymi:

— uruchamianie planu ochrony ppożarowej i dowodzenie akcją gaśniczą na terenie jednej ze zwarcie zabudowanych wsi z udziałem 6—8 sekcji gaśniczych.

(Ćwiczenia przeprowadzić w formie manewrów, w których wezmą udział okoliczne straże pożarne zobowiązane do pomocy sąsiedzkiej miejscowości, która będzie obiektem ćwiczeń.)

Uwaga metodyczna. Ćwiczenie w dowodzeniu akcjami gaśniczymi musi być bardzo dokładnie przygotowane. Podstawą ćwiczenia powinien być plan obrony ppoż. wsi.

Sytuacja pożarowa musi być uprzednio ustalona w kilku wariantach w zależności od kierunku i siły wiatru itp. warunków atmosferycznych.

W czasie ćwiczeń sytuację pożarową należy oznaczać dobrze widocznymi środkami pozoracji wg dokładnego planu pozoracji

Celem ćwiczenia jest przekonanie słuchaczy o celowości planu obrony ppożarowej i zapoznaniu ich z zasadami dowodzenia akcją gaśniczą w czasie dużego pożaru wsi oraz przekazywania dowodzenia przybyłemu naczelnikowi rejonowemu, d-cy ZSP lub komendantowi powiatowemu straży pożarnych.

Przedmiot 3. Organizacja ochrony ppożarowej — 6 godz. wykładów.

Temat a. Organizacja ochrony ppożarowej wsi — 4 godz. wykładów.

1. Rola i miejsce naczelnika OSP w stowarzyszeniu OSP:

a) obowiązki i uprawnienia naczelnika OSP;

b) podległość powiatowej komendzie i zarządowi OSP;

c) kontakty z władzami terenowymi w zakresie bezpieczeństwa pożarowego osiedla.

2. Zadania naczelnika OSP w zakresie fachowego kierownictwa ochroną ppożarową wsi (osiedla):

a) przygotowanie do działania wg planu obrony OSP i mieszkańców osiedla;

b) zorganizowanie pomocy sąsiedzkiej OSP wg zasad ustalonych przez PKSP;

c) ustalenie i zorganizowanie sprawnego i niezawodnego systemu łączności i alarmowania (własnej i sąsiednich OSP);

d) zorganizowanie i przeszkolenie samoobrony ppoż. mieszkańców;

e) przygotowanie niezbędnej ilości wody gaśniczej (ppoż. zaopatrzenie wodne osiedla);

f) zorganizowanie systematycznej działalności zapobiegawczej;

g) uruchomienie planu obrony ppoż. osiedla na wypadek pożaru i kierowanie akcją gaśniczą.

3. Obowiązki GRN i sołtysa w zakresie ochrony ppoż. wsi:

a) ogólny nadzór nad działalnością straży pożarnych;

b) zapewnienie OSP środków transportowych;

c) działalność propagandowo-uświadamiająca;

d) działalność w zakresie zapobiegania powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów.

4. Zadania PKSP i Związku OSP w zakresie ochrony ppoż. wsi:

a) zadania i uprawnienia PKSP;

b) zadania i uprawnienia Związku OSP;

c) współpraca ogniw Związku OSP i komend straży pożarnych.

5. Statut OSP — podstawa działalności organizacyjnej stowarzyszenia OSP:

a) OSP jako stowarzyszenie zarejestrowane;

b) zadania stowarzyszenia OSP;

c) członkowie stowarzyszenia OSP (przyjęcie do OSP, prawa i obowiązki, ubezpieczenie członków czynnych OSP);

d) walne zebranie — jego uprawnienia, sposób zwoływania i przeprowadzania;

e) komisja rewizyjna — jej uprawnienia i zadania;

f) zarząd OSP — uprawnienia, zakres działania i tryb działania;

g) fundusze stowarzyszenia OSP.

Temat b. Szkolenie pożarnicze — 2 godz. wykładów.

a) kogo i w jakim celu szkolimy w OSP:

— dowódcy OSP — wymagania im stawiane odnośnie walorów osobistych i przygotowania fachowego,

— jakich specjalistów musi mieć OSP w zależności od jej typu,

— charakter specjalności, rodzaje i zakres szkolenia,

— konieczność odbywania szkolenia uzupełniającego,

— wymagania fachowe stawiane strażakom;

b) rekrutacja kandydatów do szkolenia;

c) organizacja i prowadzenie szkolenia podstawowego I stopnia strażaka ochotnika szeregowca:

— cel, formy organizacyjne i program szkolenia,

— prace przygotowawcze przed rozpoczęciem szkolenia,

— jak należy prowadzić szkolenie w OSP (metoda prowadzenia ćwiczeń, wykładów, korzystanie z podręczników, instrukcji i regulaminów, prowadzenie dziennika zajęć,

— przygotowanie uczestników szkolenia do egzaminu,

— kto przeprowadza egzamin i wydaje świadectwo ukończenia szkolenia,

— odznaki szkoleniowe.

Uwaga metodyczna. Wykład należy przeprowadzić w oparciu o instrukcję o organizacji szkolenia członków OSP (Zarządzenie Nr 5/58).

Załącznik do programu Nr III/IV

PLAN LEKCYJNY

kursu III stopnia — Naczelników OSP typ KR, KRM i KM.

Dzień	8—8.45	8.55—9.40	9.50—10.35	10.45—11.30	11.40—12.25	12.35—13.20	15.00—15.45	15.55—16.40
1	Organizacja kursu		**Lekcja 1 — wykład** Zagroż. poż. wsi		**Lekcja 2 — wykład** Org. ochr. ppoż.		**Lekcja 3 — wykład** Służba bojowa OSP	
2	**Lekcja 4 — wykład** Wyszkolenie bojowe		**Lekcja 5 — ćwiczenia** Wyszkolenie		bojowe		**Lekcja 6 — wykład** Zaopatrzenie wodne	
3	**Lekcja 7 — wykład** Sposoby gaszenia		**Lekcja 8 — ćwiczenia** Wyszkolenie		bojowe		**Lekcja 9 — wykład** Sposoby gaszenia	
4	**Lekcja 10 — wykład** Przygotowanie osiedla do walki z pożarami dużymi		**Lekcja 11 — wykład** Plan obrony ppoż.		**Lekcja 12 — wykład** Org. ochrony ppoż.		**Lekcja 13 — ćwiczenie** Opracowywanie planów obrony	
5	**Lekcja 14 — wykład** Zapobieganie pożarom		**Lekcja 15 — ćwiczenie** Dowodzenie akcjami gaśniczymi					
6	**Lekcja 16 — wykład** Zapobieganie pożarom		**Lekcja 17 — wykład** Szkolenie pożarnicze		**Lekcja 18 — wykład** Zapobieganie pożarom		Egzamin	

5

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY Nr 5/59

KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 11 września 1959 r.

w sprawie zatwierdzenia i wprowadzenia do użytku służbowego programu Nr IV/IV szkolenia IV stopnia naczelnika OSP typu „S" i naczelnika rejonu:

1. Zatwierdzam i wprowadzam do użytku służbowego program Nr IV/IV szkolenia IV stopnia — naczelnika OSP typu S i naczelnika rejonu.
2. Unieważniam wszystkie dotychczas wydane programy w zakresie szkolenia naczelnika OSP typu S.

Zał. 1, program Komendant Główny: **R. Darczewski**

PROGRAM Nr IV/IV

szkolenia podstawowego IV stopnia — naczelników ochotniczych straży pożarnych typu „S" i naczelników rejonów OSP

I. CEL SZKOLENIA

1. Celem szkolenia naczelników OSP typu „S" i naczelników rejonów OSP jest przygotowanie ich do organizowania ochrony przeciwpożarowej osiedli, przygotowania elementów niezbędnych do skutecznej walki z pożarami dużymi i bardzo dużymi oraz kierowania akcjami ratowniczymi.

II. WARUNKI PRZYJĘCIA NA SZKOLENIE

2. Kandydaci na szkolenie naczelników OSP typu „S" i naczelników rejonów OSP muszą odpowiadać następującym warunkom:

1) posiadać umiejętność biegłego czytania i pisania;
2) mieć ukończone wyszkolenie II stopnia w zakresie dowódcy sekcji OSP;
3) pełnić funkcje naczelnika lub zastępcy naczelnika OSP względnie naczelnika rejonu OSP.

III. CO POWINIEN WIEDZIEĆ I UMIEĆ ABSOLWENT SZKOLENIA

3. Absolwent kursu IV stopnia musi uzyskać następujące wiadomości i umiejętności:

1) rozumieć istotę zagrożenia pożarowego wsi i osiedli;

2) znać organizację ochrony ppożarowej w skali gromady i powiatu oraz podstawowe obowiązki naczelnika OSP typu „S” i naczelnika rejonu;
3) znać zasady organizacji OSP różnych typów, w tym etaty, osobowe i etaty podstawowego sprzętu bojowego;
4) znać ogólne zasady zaopatrzenia w sprzęt, umundurowanie, części zapasowe sprzętu itp.;
5) znać ogólne zasady gospodarki i eksploatacji sprzętu silnikowego;
6) znać zasady i zasięg działania bojowego OSP poszczególnych typów;
7) znać zasady taktyki działania straży pożarnych w różnych sytuacjach pożarowych;
8) znać zasady obejmowania dowództwa w czasie akcji i dowodzenia zgrupowaniem 6—8 sekcji;
9) umieć zorganizować samoobronę ppożarową mieszkańców i kierować nią w razie pożaru;
10) znać zasady zaopatrzenia wodnego osiedli i umieć wykonać punkty czerpania;
11) znać podstawowe środki łączności stosowane w strażach pożarnych oraz organizację łączności i alarmowania;
12) znać zasady opracowania planów obrony ppożarowej wsi i osiedli i umieć działać wg planu obrony;
13) znać zasady przeprowadzania dochodzeń popożarowych;
14) znać zasady współdziałania organizacyjnego z posterunkami i pogotowiami zawodowymi;
15) umieć zorganizować i przeprowadzić szkolenie podstawowe i uzupełniające strażaka szeregowca OSP oraz prowadzić szkolenie oddziałów bojowych OSP;
16) umieć zorganizować działalność zapobiegawczą na swoim terenie;
17) znać zadania i uprawnienia GRN i sołtysów w zakresie zapobiegania pożarom i innych dziedzin ochrony ppożarowej wsi i osiedli;
18) znać zadania i uprawnienia powiatowej komendy straży pożarnych i oddziału powiatowego związku OSP odnośnie ochotniczych straży pożarnych;
19) znać zasady służby wewnętrznej i musztry formalnej w OSP;
20) znać organizację i zadania TOPL, zadania służby ppożarowej TOPL we wsiach i osiedlach oraz organizację i zadania grup samoobrony TOPL;
21) być zapoznanym ze współczesnymi środkami napadu powietrznego i ze sposobami obrony przed skutkami tego napadu;
22) znać zasady organizacji manewrów i zawodów rejonowych straży pożarnych.

IV. CZAS PRZEZNACZONY NA SZKOLENIE

4. Szkolenie IV stopnia jest prowadzone przez wojewódzką komendę straży pożarnych na 13-dniowych skoszarowanych kursach.

5. Czas przeznaczony na szkolenie dzieli się w sposób następujący:

a) programowe zajęcia szkoleniowe — 11 dni;
b) odpoczynek niedzielny (świąteczny) — 1 dzień;
c) organizacja kursu, egzamin i zakończenie kursu — 1 dzień.

6. Dzień programowych zajęć szkoleniowych obejmuje 8 godzin lekcyjnych. Ogółem na szkolenie przeznaczonych jest 11×8 = 88 **godzin lekcyjnych.**

Uwaga: Na organizację kursu przewidziano 2 godziny, na egzamin i zakończenie kursu 6 godzin lekcyjnych.

V. 7. UKŁAD PRZEDMIOTÓW NAUCZANIA

Lp.	Nazwa przedmiotu	Ilość jedn. lekc. na:		
		Wykłady	Ćwiczenia	Razem
1	Organizacja ochrony ppożarowej	10	4	14
	a) musztra	—	4	4
	b) szkolenie pożarnicze	4	—	4
	c) organizacja ochrony ppoż.	6	—	6
2	Służba zapobiegania pożarom	10	—	10
	a) zagrożenie pożarowe wsi	2	—	2
	b) zapobieganie pożarom	8	—	8
3	Służba bojowa OSP	32	32	64
	a) wyszkolenie bojowe	28	32	60
	b) TOPL	4	—	4
	Razem:	52	36	88

VI. OGÓLNE WSKAZÓWKI METODYCZNE SZKOLENIA

8. Szkolenie przeprowadza się metodą wykładów i ćwiczeń praktycznych. Zajęcia praktyczne prowadzi się z całym kursem lub w grupach liczących 9—12 osób. Godzina lekcyjna (jednostka lekcyjna) trwa 45 minut, przerwa 10 minut. Niektóre tematy mogą być przerabiane przy zastosowaniu metody ćwiczeń praktycznych lub pokazu połączonych z opowiadaniem lub pogadanką.

9. Wykładowcy i instruktorzy są zobowiązani przestrzegać w czasie szkolenia następujących ogólnych zasad nauczania:

a) zasadę poglądowości,
b) zasadę świadomego i aktywnego udziału wszystkich kursantów w procesie nauczania,
c) zasadę systematyczności w doborze i realizacji materiału nauczania,
d) zasadę trwałości wiedzy kursistów,
e) zasadę przystępności nauczania.

W doborze metod szkolenia, pomocy naukowych oraz tematyki i miejsca ćwiczeń należy kierować się ww ogólnymi zasadami nauczania.

Podstawową metodą szkolenia naczelników OSP jest pokaz i ćwiczenia praktyczne.

10. Po każdym ćwiczeniu należy oczyścić i zakonserwować sprzęt użyty do ćwiczeń m. in. w celu wdrożenia do tego słuchaczy kursu. Kilka minut przed rozpoczęciem i po zakończeniu ćwiczeń należy przeznaczyć na musztrę formalną. Poza tym wykładowcy i instruktorzy powinni stale zwracać uwagę na prawidłowe, zgodne z wymaganiami służby wewnętrznej zachowanie się i postępowanie słuchaczy, szczególnie na ich postawę, meldunki, oddawanie honorów i zachowanie się w mundurze.

11. W ramach godzin pozalekcyjnych na kursie należy zorganizować naukę własną kursantów oraz działalność kulturalno-uświadamiającą (wyjście do kina, czytanie prasy, słuchanie wiadomości radiowych, pogadanki o charakterze społeczno-politycznym itp.).

12. Tok zajęć i życie koszarowe organizuje się według zasad przyjętych w ochronie ppożarowej i ujętych we właściwe regulaminy służbowe.

VII. TEMATYCZNY PROGRAM SZKOLENIA

Przedmiot 1. Organizacja ochrony ppożarowej — 10 godz. wykładów, 4 godz. ćwiczeń.

Temat a. Musztra:

a) musztra sekcji i plutonu, zbiórka, równanie, krycie, odliczanie, odstępowanie i łączenie, marsz — miejsce i postawa dowódcy;

b) przyjmowanie i składanie meldunków, witanie się z oddziałami, przyjmowanie raportów;

c) szyki oddziałów straży pożarnych na zjazdach i zawodach;

d) postępowanie w czasie wyprowadzania sztandaru, poczet sztandarowy;

e) defilada oddziałów straży pożarnych — **4 godz. ćwiczeń.**

Temat b. Szkolenie pożarnicze:

a) kogo i w jakim celu szkolimy w OSP:
- — dowódcy OSP — wymagania im stawiane odnośnie walorów osobistych i przygotowania fachowego,
- — jakich specjalistów musi mieć OSP w zależności od jej typu.

Charakter specjalności, rodzaje i zakres szkolenia, konieczność odbywania szkolenia uzupełniającego, wymagania fachowe stawiane strażakom;

b) rekrutacja kandydatów do szkolenia;

c) organizacja i prowadzenie szkolenia podstawowego I stopnia strażaka ochotnika szeregowego:
- — cel, formy organizacyjne i program szkolenia,
- — prace przygotowawcze przed rozpoczęciem szkolenia,
- — jak należy prowadzić szkolenie w OSP (metoda prowadzenia ćwiczeń, wykładów, korzystanie z podręczników, instrukcji i regulaminów, dokumentacja szkolenia),
- — przygotowanie uczestników szkolenia do egzaminu,
- — kto przeprowadza egzamin i wydaje świadectwo ukończenia szkolenia. Odznaki szkoleniowe — **2 godz. wykładów;**

d) kontrole wyszkolenia OSP w rejonie:
- — konieczność i cele kontroli,
- — formy kontroli (obecność na zbiórkach szkoleniowych, alarmy i ćwiczenia alarmowe w poszczególnych OSP w rejonie, ćwiczenia alarmowe na obiektach sąsiednich wsi);

e) manewry pożarnicze:
- — cele i zadania manewrów,
- — przygotowanie manewrów (ustalenie założeń i sytuacji pożarowej, przygotowanie alarmowania jednostek, rozjemcy, środki pozoracji, warunki bezpieczeństwa),
- — sposób przeprowadzenia manewrów pożarniczych,
- — dokumentacja manewrów;

f) zawody pożarnicze:
- — cele i zadania zawodów,
- — regulamin zawodów,
- — przygotowanie placu ćwiczeń,
- — komisja sędziowska,
- — sposób przeprowadzania zawodów,
- — dokumentacja zawodów — **2 godz. wykładów.**

Temat c. Organizacja ochrony ppożarowej:

a) obowiązki i prawa naczelnika OSP w zakresie przygotowania własnej jednostki do działań bojowych w akcjach ratowniczych, w których z tytułu przepisów ustawy straże obowiązane są współdziałać:
- — znajomość wartości bojowej OSP w rejonie, ich systemów łączności i alarmowania oraz zakresów działania,
- — znajomość zagrożenia pożarowego wsi i osiedli w rejonie, stanu zaopatrzenia wodnego oraz możliwości walki z pożarami dużymi i bardzo dużymi,
- — znajomość stanu wyszkolenia OSP w rejonie oraz potrzeb w tym zakresie,
- — znajomość stanu działalności zapobiegawczej w rejonie, a zwłaszcza poczynań w zakresie zmniejszenia zagrożenia pożarowego wsi (zadrzewienie, przekrycia dachów, tworzenie oddzieleń przestrzennych, instalowanie urządzeń odgromowych itp.),
- — utrzymywanie stałego kontaktu z GRN w zakresie bezpieczeństwa pożarowego wsi i osiedli,
- — kontrolowanie i nadzorowanie gotowości bojowej OSP w rejonie,
- — inicjowanie i pomaganie w prowadzeniu szkolenia podstawowego I stopnia w OSP swego rejonu oraz wyszkolenia bojowego jednostek OSP,
- — aktywne współdziałanie w organizowaniu manewrów OSP oraz zawodów rejonowych,
- — dowodzenie akcjami ratowniczo-gaśniczymi w rejonie do czasu przybycia jednostek zawodowych straży pożarnych lub komendanta powiatowego — **2 godz. wykładów;**

b) statut OSP — podstawa działalności organizacyjnej stowarzyszenia OSP;
- — OSP jako stowarzyszenie zarejestrowane,
- — zadania stowarzyszenia OSP,
- — członkowie stowarzyszenia OSP (przyjęcie do OSP, prawa i obowiązki, ubezpieczenie członków czynnych OSP),
- — walne zebranie — jego uprawnienia, sposób zwoływania i przeprowadzania,
- — komisja rewizyjna — jej uprawnienia i zadania,
- — zarząd OSP — uprawnienia, zakres działania i tryb działania,
- — fundusze stowarzyszenia OSP — **2 godz. wykładów;**

c) powiatowa komenda straży pożarnych:
— zadania PKSP w zakresie organizacji ochrony ppożarowej i kierownictwa strażami pożarnymi,
— zadania i uprawnienia PKSP odnośnie ppożarowej działalności zapobiegawczej;

d) Związek OSP:
— organizacja i zadania Związku OSP,
— zadania i uprawnienia oddziału powiatowego związku OSP,
— współpraca Związku OSP i komend straży pożarnych;

e) Gromadzka Rada Narodowa:
— zadania GRN w zakresie organizacji ochrony ppożar.,
— ogólny nadzór nad działalnością straży pożarnych;

f) sołtys:
— zadania i obowiązki sołtysa w zakresie ochrony przeciwpożarowej wsi — **2 godz. wykładów.**

Przedmiot 2. Służba zapobiegania pożarom — 10 godz. wykładów.

Temat a. Zagrożenie pożarowe wsi

1. **Krótki zarys historii pożarnictwa:**

a) ochrona ppożarowa w czasach dawnych;
b) walka z pożarami w średniowieczu (duże zagrożenie pożarowe średniowiecznych miast i osiedli);
c) powstawanie straży pożarnych i rozwój ochrony ppożarowej na ziemiach polskich w XIX w.;
d) ochrona ppożarowa w XX w.;
e) konieczność wzmocnienia ochrony ppożarowej w PRL w związku z szybkim rozwojem gospodarczym kraju i przemianami społeczno-politycznymi.

2. **Zagrożenie pożarowe wsi i osiedli:**

a) dlaczego na wsi powstają pożary duże i bardzo duże;
b) istota i charakter zagrożenia pożarowego wsi na podstawie analizy jednego z dużych lub bardzo dużych pożarów;
c) od czego zależy wielkość zagrożenia pożarowego wsi (rodzaj i zwartość zabudowy, materiał ścian i pokrycie budynków, zgrupowanie palnych materiałów w obrębie zabudowań, zadrzewienie, przerwy ogniowe itp.);
d) przygotowanie ludności i OSP do walki z pożarem dużym i bardzo dużym — **2 godz. wykładów.**

Temat b. Zapobieganie pożarom.

1. **Zadania GRN w zakresie zapobiegania pożarom:**

a) w działalności propagandowej i uświadamiającej;
b) odnośnie organizowania i kontroli pracy zespołów kontrolnych zapobiegania pożarom;
c) prac budowlanych i urządzeń służących poprawieniu stanu zagrożenia pożarowego wsi i osiedli.

2. **Zadania sołtysa w zakresie zapobiegania pożarom:**

a) w działalności propagandowej i uświadamiającej;
b) czuwanie nad przestrzeganiem przepisów ppożarowych;
c) odnośnie zespołów kontrolnych zapobiegania pożarom;
d) odnośnie propagowania i popierania zakładania instalacji odgromowych, zadrzewiania wsi, budowy ppoż. zbiorników wodnych itp. prac zmierzających do poprawy stanu bezpieczeństwa pożarowego wsi (osiedla).

3. **Zasady bezpieczeństwa pożarowego budynków i pomieszczeń mieszkalnych i gospodarczych na wsi:**

a) nadzór nad dziećmi, palenie tytoniu, ognisk, używanie otwartego ognia;
b) urządzenia ogrzewcze i kominy;
c) oświetlenie elektryczne i naftowe, silniki i instalacje elektryczne;
d) strychy, piwnice, korytarze, wyjścia w budynkach mieszkalnych;
e) przechowywanie i używanie płynów łatwopalnych;
f) ustawianie stogów, brogów, stert oraz używanie ciągników i silników, dostęp do budynku, podręczny sprzęt pożarniczy;
g) sklepy, magazyny, warsztaty, ośrodki maszynowe;
h) ogólne zasady instalacji piorunochronnych typu lekkiego;
i) zasady zadrzewiania granic działek (drzewa liściaste, wysokopienne) oraz wolnych przestrzeni między budynkami;
j) zasady postępowania przy zmianie pokrycia dachów;
k) problem tzw. „ogacania" budynków;
l) organizacja opieki nad dziećmi;
ł) druki i sprawozdawczość z pracy w dziedzinie zapobiegania pożarom.

4. **Zadania naczelnika OSP w zakresie zapobiegania pożarom:**

a) typowanie członków do ppożarowych zespołów kontrolnych, szkolenie członków zespołów kontrolnych, organizowanie prac zapobiegawczych;
b) osobisty udział w kontrolach ppoż. w sklepach, warsztatach, magazynach, ośrodkach PGR, spółdzielniach produkcyjnych, szkołach itp.;
c) przestrzeganie terminowości i jakości pracy zespołów kontrolnych oraz organizowanie kontroli wykonania zaleceń pokontrolnych;
d) kierowanie wspólnie z sołtysem pracami propagandowymi i uświadamiającymi oraz uzyskiwanie materiałów propagandowych;
e) współdziałanie z sołtysem w zakresie przestrzegania przepisów prawa budowlanego, przestrzegania przepisów pożarowych przy rozbudowie i przebudowie wsi, zakładania instalacji piorunochronnych oraz zgłaszania potrzeb na budowę lub remont i naprawy kominów, palenisk itp. — **8 godz. wykładów.**

Przedmiot 3. Służba bojowa OSP — 32 godz. wykładów, 32 godz. ćwiczeń.

Temat a. Wyszkolenie bojowe

1. **Rodzaje i rozmieszczenie OSP:**

a) typy ochotniczych straży pożarnych i wskaźniki norm ustalających poszczególne typy;
b) przypadki powodujące konieczność odstępstwa od norm;
c) organizacja bojowa straży poszczególnych typów: ich siła gaśnicza, etaty osobowe, zasięg działania bojowego;

d) funkcje członków w organizacji bojowej OSP;

e) normy wyposażenia poszczególnych typów OSP w sprzęt podstawowy;

f) sieć (rozmieszczenie) straży pożarnych ochotniczych;

g) posterunki i pogotowia zawodowe, ich stosunek do OSP — **2 godz. wykładów.**

2. **Organizacja jednostek bojowych OSP:**

a) organizacja jednostki bojowej podczas alarmu (podział na roty i sekcje, obowiązki i zadania rot). Obowiązki dowódcy w czasie alarmu;

b) wyjazd i jazda do pożaru (zasady bezpieczeństwa, zakaz przewożenia osób postronnych), przybycie na miejsce akcji, miejsce ustawienia wozu bojowego (wozów bojowych);

c) postępowanie na wypadek spotkania po drodze do pożaru innego pożaru;

d) wymagania w stosunku do kierowców — zapas paliwa, części zamienne;

e) jednostki bojowe: sekcje gaśnicze, specjalne, ratownicze, rezerwowe;

f) cel istnienia i zasady organizowania pracy sekcji młodzieżowych — **2 godz. wykładów.**

3. **Wywiady i ratownictwo:**

a) znaczenie wywiadu ogniowego dla dowódcy akcji gaśniczej, sposób przeprowadzania wywiadu ogniowego:

— kiedy i kto przeprowadza wywiad ogniowy,

— zadania wywiadu ogniowego i dane, jakich ma on dostarczyć dowódcy;

— wyposażenie i uzbrojenie wywiadu ogniowego;

b) ratowanie ludzi i zwierząt:

— organizacja akcji ratowniczej i kierowanie tą akcją,

— sposoby ratowania ludzi (ewakuacja szpitali, szkół, kin itp., ratowanie ludzi dorosłych i dzieci z mieszkań i budynków),

— sposoby ratowania zwierząt i ptactwa domowego,

— ratowanie ruchomości,

— sprzęt ratowniczy,

— odpowiedzialność dowódcy za zdrowie i życie ratowników;

c) zadanie i sposób przeprowadzania wywiadu wodnego:

— cel wywiadu wodnego,

— dane, jakich ma dostarczyć wywiad wodny,

— sposoby przeprowadzania wywiadu wodnego — **2 godz. wykładów.**

4. **Proces palenia i środki gaśnicze:**

a) charakterystyka procesu palenia się różnych materiałów i sposoby ich gaszenia:

— warunki niezbędne dla zaistnienia zjawiska palenia się,

— istota procesu gaszenia,

— charakterystyka palenia się ciał stałych o różnym stopniu rozdrobnienia,

— palenie się cieczy łatwopalnych;

b) rodzaje i sposób działania oraz stosowania różnych środków gaśniczych:

— woda,

— piana chemiczna i mechaniczna,

— dwutlenek węgla i czterochlorek węgla,

— proszki gaśnicze — **2 godz. wykładów.**

5. **Sposoby gaszenia pożarów i zwalczania klęsk żywiołowych:**

a) zasady taktycznego użycia różnego sprzętu gaśniczego (autopomp, beczkowozów, motopomp i pomp ręcznych);

b) zasadnicze pojęcia z taktyki: teren pożaru, teren akcji, front pożaru, tyły i skrzydła pożaru, linia natarcia, obrony i osłony, podział terenu akcji na pozycje i stanowiska, odcinki pożarowe;

c) od czego zależy skuteczność akcji gaśniczej, podstawowy kierunek rozwoju pożaru, decydujący kierunek działania;

d) prace rozbiórkowe w czasie pożaru (zasady rozbierania ogrodzeń, dachów, stropów, ścian);

e) postępowanie z urządzeniami pod napięciem elektrycznym, warunki bezpieczeństwa w pracy straży pożarnych;

f) sposoby gaszenia pożarów na poddaszach, strychach, w piwnicach oraz pożarów wiązań dachowych;

g) gaszenie pożarów budynków mieszkalnych i biurowych;

h) gaszenie pożarów sklepów, magazynów, warsztatów itp. obiektów gospodarczych;

i) gaszenie pożarów budynków użyteczności publicznej: kin, szkół, szpitali, kościołów itp.;

j) gaszenie pożarów płynów łatwopalnych;

k) gaszenie pożarów lasów:

— specyfika pożaru i jego cechy charakterystyczne,

— gaszenie pożaru przyziemnego,

— organizacja walki z pożarem dużego obszaru leśnego;

l) pożary łąk i torfowisk:

— cechy charakterystyczne pożaru łąk (wrzosowisk) i torfowisk,

— sposoby walki z pożarem łąk i torfowisk,

— organizacja akcji ratowniczo-gaśniczej;

ł) powodzie i katastrofy:

— przygotowanie straży pożarnych do walki z powodzią,

— zadania straży pożarnych na wypadek powodzi,

— taktyka działania straży w akcji przeciwpowodziowej,

— rodzaje katastrof, do których mogą być wzywane straże pożarne (budowlane, drogowe, kolejowe, utonięcie itp.),

— przygotowanie straży pożarnych do akcji ratowniczej w wypadku katastrof,

— sposoby udzielania pomocy poszkodowanym i postępowanie na wypadek różnych katastrof;

m) pożary wsi i osiedli:

— sposoby walki z pożarem dużym i bardzo dużym we wsi lub osiedlu (cechy charakterystyczne pożaru masowego),

— stosowanie przerw ogniowych,

— ewakuacja ludności i zabezpieczenie mienia mieszkańców;

n) specyficzne warunki gaszenia pożaru w warunkach zimowych oraz w czasie silnych wiatrów, burz, huraganów — 6 **godz. wykładów.**

Uwaga: Punkt d potraktować ogólnie jako wprowadzenie do zagadnienia, które będzie przedmiotem nauczania w czasie następnych lekcji.

6. **Przygotowanie osiedla do walki z pożarem dużym i bardzo dużym:**

a) organizacja samoobrony pożarowej wsi i osiedli:

— cel istnienia i zadania samoobrony ppożarowej mieszkańców;

— zadania samoobrony ppożarowej w miejscowościach posiadających własną OSP oraz w miejscowościach bez zorganizowanej straży poż.,

— organizacja samoobrony ppożarowej wsi i osiedli,

— działalność samoobrony ppożarowej w czasie pożaru,

— zadania kierowników i dowódców grup samoobrony ppożarowej;

b) sprzęt samoobrony ppożarowej,

c) sposób organizowania samoobrony ppoż. w osiedlu:

— akcja uświadamiająca wśród mieszkańców,

— uprawnienia rad narodowych w tym zakresie,

— zadania naczelników OSP odnośnie organizowania samoobrony ppoż.;

d) organizacja służby alarmowania i łączności:

— urządzenia i środki alarmowania ludności i członków OSP,

— sposoby i zasady rozmieszczenia środków alarmowania,

— alarmowanie straży pożarnych pomocy sąsiedzkiej,

— plan łączności i alarmowania na wypadek pożaru,

— karta alarmowa,

— sprzęt łączności na miejscu akcji (telefony polowe, radiostacje itp.) — **2 godz. wykładów.**

7. **Opracowanie planu obrony ppożarowej i działanie wg tego planu:**

a) znaczenie i cel planów obrony ppożarowej oraz zasady ich opracowywania;

b) elementy składowe planu obrony ppożarowej:

— ustalenie sił i środków potrzebnych do skutecznej walki z pożarem we wsi (osiedlu) — pomoc sąsiedzka straży poż.,

— środki i system alarmowania i łączności,

— ustalenie odcinków pożarowych i najbardziej niebezpiecznych pożarowo skupisk budynków i obiektów,

— plan zaopatrzenia wodnego osiedla,

— samoobrona ppożarowa mieszkańców (podział na grupy, dowódcy, odcinki działania),

— sporządzanie szkiców wsi (osiedla) i nanoszenie na szkice poszczególnych elementów planu obrony,

— karta alarmowa osiedla jako forma planu obrony ppoż.;

c) sposób uruchamiania planu obrony ppożarowej na wypadek pożaru (czynności różnych funkcyjnych, gońców, łączników i naczelnika);

d) kierowanie akcją gaśniczą wg planu obrony ppożarowej:

— wyznaczanie zadań dla własnego oddziału bojowego,

— kierowanie przybywających jednostek pomocy sąsiedzkiej do punktów czerpania i przydzielanie im zadań bojowych,

— organizowanie przybywających jednostek w związki taktyczne i wyznaczanie dowódców odcinków,

— zadania dowódcy odcinka pożarowego,

— odwody taktyczne, sposób ich organizowania i użycia,

— łączność z dowódcami odcinków,

— kierowanie działalnością samoobrony i zagadnienie łączności z grupami samoobrony ppożarowej,

— dowodzenie przy pomocy sztabu dowodzenia i bez sztabu,

— współdziałanie z władzami w czasie pożaru,

— przekazanie dowodzenia w wypadku przybycia osoby do tego uprawnionej (wg Zarządz. Min. Gospod. Komun.),

— obowiązki kierownika akcji podczas likwidacji akcji gaśniczej — **4 godz. wykładów.**

8. **Zasady działań bojowych i dowodzenia akcjami gaśniczymi:**

a) zasady działań bojowych plutonu:

— pojęcie plutonu straży pożarnej i jego organizowanie,

— ogólne zasady walki plutonem,

— siła gaśnicza i wartość bojowa plutonu (szerokość frontu obrony czy natarcia plutonu),

— formy walki plutonu w natarciu, pluton w obronie, pluton w osłonie, pluton w działaniu mieszanym,

— pluton w szyku jednoliniowym,

— łączność z sekcjami plutonu,

— zadania i obowiązki dowódcy plutonu;

b) zadania naczelnika OSP typu „S” i naczelnika rejonu przybywającego do pożaru w sąsiedniej miejscowości:

— odnalezienie dowodzącego i przyjęcie dowodzenia (jeśli nie ma jeszcze ZSP lub komendanta powiatowego str. poż.),

— ocena sytuacji pożarowej i dotychczasowego przebiegu akcji (rozmieszczenie jednostek, działalność samoobrony, istniejące niebezpieczeństwo rozszerzania się pożaru),

— podjęcie decyzji i sposób jej zrealizowania,

— zorganizowanie łączności na miejscu akcji oraz z punktem alarmowo-dyspozycyjnym,

— zasady zwalniania jednostek straży pożarnej,

— likwidacja akcji gaśniczej,

— specyfika dowodzenia akcją gaśniczą w nocy;

c) dochodzenie popożarowe (zgodnie z zarządzeniem KGSP z 17.07.57):

— sposób przeprowadzania dochodzenia popożarowego,

— sporządzanie szkicu akcji gaśniczej i rozmieszczenia jednostek,

— nadanie meldunku o pożarze;

d) ustawowe uprawnienia i obowiązki dowódcy akcji gaśniczej;

— ochrona prawna,

— uprawnienia,

— obowiązki — **4 godz. wykładów.**

9. **Gospodarka materiałowa OSP. Zasady eksploatacji sprzętu:**

a) gospodarka sprzętem silnikowym:

— zagadnienia własności sprzętu pożarowego,

— zasady eksploatacji sprzętu silnikowego (zarządzenie Nr 6/58 KGSP z dn. 28.02.1958 r.), naprawy i kontrole stanu technicznego,

— gospodarka materiałami pędnymi, normy zużycia paliwa, na rozruchy i ćwiczenia (rozkaz Kom. Gł. Str. Poż. z 17.07.58),

— karty drogowe pojazdów mechanicznych;

b) strażnice OSP:

— typy strażnic dla różnych typów OSP,

— prace do wykonania przed rozpoczęciem i w toku budowy strażnicy,

— przystosowanie pomieszczeń zastępczych;

c) zasady zaopatrzenia w sprzęt, umundurowanie itp.:

— planowanie sprzętu, części zamiennych itp.,

— zasady nabywania umundurowania i uzbrojenia osobistego,

— ewidencjonowanie umundurowania, uzbrojenia osobistego, części zamiennych itp. — **2 godz. wykładów.**

10. **Zaopatrzenie wodne:**

— zależność ilości wody gaśniczej od przewidywanej ilości straży pożarnych w akcji gaszenia ewentualnego pożaru oraz czasu trwania pożaru,

— opracowanie planu zaopatrzenia wodnego osiedli,

— dostosowywanie istniejących naturalnych zbiorników wodnych do potrzeb straży pożarnych (dojazdy, pomosty, punkty czerpania),

— zasady budowy najprostszych typów sztucznych ppożarowych zbiorników wodnych,

— konserwacja ppożarowych urządzeń wodnych,

— zabezpieczenie punktów czerpania na okres zimowy — **2 godz. wykładów.**

11. **Ćwiczenia z wyszkolenia bojowego:**

a) rozmieszczenie sprzętu i wyposażenie wozów bojowych — **2 godz. ćwiczeń;**

b) instruowanie ćwiczeń ze sprzętem — **4 godz. ćwiczeń;**

c) dowodzenie sekcją — **6 godz. ćwiczeń;**

d) zasady działań bojowych i dowodzenia plutonem:

— jazda kolumną do pożaru,

— ustalenie sytuacji i rozkazy dowódcy,

— rozwinięcie plutonu w szyku frontowym,

— pluton w natarciu, obronie i osłonie,

— czynności dowódcy po zakończeniu akcji — **8 godz. ćwiczeń;**

e) kierowanie akcjami gaśniczymi:

— ćwiczenia wprowadzające (szkieletowe) na temat uruchamiania planu obrony ppożarowej,

— podstawowe zadania dowódcy akcji i praktyczne kierowanie działaniami bojowymi w warunkach dużego pożaru,

— dowodzenie akcjami gaśniczymi w warunkach pożaru b. dużego (manewry) — **12 godz. ćwiczeń.**

Temat b. Terenowa Obrona Przeciwlotnicza:

a) podział i charakterystyka lotnictwa wojskowego;

b) przeznaczenie i charakterystyka różnych środków rażenia;

c) napalm i jego działania;

d) broń rakietowa;

e) rodzaje broni atomowej i sposoby jej użycia;

f) rodzaje i skutki wybuchów atomowych;

g) indywidualne i zbiorowe środki obrony przeciwatomowej;

h) sposoby wykrywania bojowych środków promieniotwórczych oraz zasady odkażania, dezaktywacji i udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym;

i) ogólna organizacja i zadania TOPL;

j) organizacja i zadania służby ppożarowej TOPL i grup samoobrony TOPL;

k) zasady działań jednostek pożarniczych TOPL w akcji gaszenia pożarów spowodowanych napadem z powietrza;

l) polowe ukrycie dla sprzętu i załogi;

ł) udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym wskutek napadu z powietrza — **4 godz. wykładów.**

Zał. do programu Nr IV/IV

PLAN LEKCYJNY

kursu IV stopnia — naczelników OSP typu „S"

godz. dzień	8—8.45	8.55—9.40	9.50—10.35	10.45 11.30	11.40—12.25	12.35—13.20	15.00—15.45	15.55—16.40
1	Organizacja kursu		**Lekcja 1 — wykład** Zagroż. ppoż. wsi		**Lekcja 2 — wykład** Org. ochr. poż.		**Lekcja 3 — ćwiczenie** Musztra	
2	**Lekcja 4 — ćwiczenie** Musztra		**Lekcja 5 — wykład** Rozd. i rozm. OSP		**Lekcja 6 — wykład** Wyszkol. bojowe		**Lekcja 7 — ćwiczenie** Sprz. i wypos. wozów boj.	
3	**Lekcja 8 — ćwiczenie** Sprzęt pożarniczy				**Lekcja 9 — wykład** Wywiady i ratown.		**Lekcja 10 — ćwiczenie** Wyszkol. bojowe sekcji	
4	**Lekcja 11 — wykład** Proces palen. i gasz.		**Lekcja 12 — ćwiczen.** Wyszkolenie bojowe OSP				**Lekcja 13 — wykład** Sposoby gaszenia	
5	**Lekcja 14 — wykład** Zad. nacz. rejonu		**Lekcja 15 — wykład** Ppoż. zaop. wodne		**Lekcja 16 — wykład** Gaszenie różn. poż.		**Lekcja 17 — wykład** Zasady dział. plutonu	
6	**Lekcja 18 — ćwiczenie** Wyszkolenie bojowe plutonu				**Lekcja 19 — wykład** Gaszen. różn. poż.		**Lekcja 20 — wykład** Przyg. osiedla do walki z poż.	
7	**Lekcja 21 — wykład** Plany obr. ppoż.		**Lekcja 22 — ćwiczen.** Wyszkol. plut. OSP				**Lekcja 23 — wykład** Dowodz. akcjami gaśn.	
8	**Lekcja 24 — wykład** Org. ochr. ppoż.		**Lekcja 25 — wykład** Dowodz. akcjami gaśn.		**Lekcja 26 — wykład** Uruch. planu obrony		**Lekcja 27 — wykład** Zapobieg. pożarom	
9	**Lekcja 28 — wykład** Gosp. mater. w OSP		**Lekcja 29 — ćwiczen.** Dowodzenie akcjami gaśniczymi				**Lekcja 30 — wykład** Zapobieg. pożarom	
10	**Lekcja 31 — ćwiczen.** Dowodzenie akcjami — manewry						**Lekcja 32 — wykład** Zapobieg. pożarom	
11	**Lekcja 33 — wykład** Szkol. pożarnicze		**Lekcja 34 — wykład** Zapobieg. pożarom		**Lekcja 35 — wykład** Szkol. pożarn.		**Lekcja 36 — wykład** T O P L	
12	**Lekcja 37 — wykład**		Egzamin i zakończenie kursu					

Komenda Główna Straży Pożarnych

Wojsk. Druk. w Łodzi. Zam. nr 451. R-7